

**Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων**

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία»**

**Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος και Χρηματοδότηση της
Τρομοκρατίας:
Διαδικασίες Πρόληψης και Αντιμετώπισης στο Ελληνικό
Τραπεζικό Σύστημα.**

Θεόδωρος Καραγιάννης

Κόρινθος, Ιανουάριος 2016

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Relations
Department of Political Studies and International Relations

Master Program in
« Global Political Economy »

Money Laundering and Terrorism Financing:
Prevention and Response Procedures in the Greek
Banking System.

Theodoros Karagiannis

Corinth, January 2016

Η εργασία αυτή είναι αφιερωμένη στην μητέρα μου, που έφυγε από κοντά μας πριν λίγο καιρό και στα δύο παιδιά μου που έρχονται κοντά μας σε λίγες μέρες.

Θέλω να ευχαριστήσω την σύζυγο μου, Παναγιώτα, γιατί χωρίς την δική της συμπαράσταση δεν θα είχα καταφέρει να ανταπεξέλθω καθώς και όλους τους καθηγητές μου για την τιμή που μου έκαναν να με διδάξουν.

Ευχαριστώ.

Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία

Σημαντικοί Όροι: Οικονομία, ΑΕΠ, φοροδιαφυγή, διαφθορά , οικονομικό έγκλημα, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, τρομοκρατία, Τράπεζες

Περίληψη

Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται μια ολοκληρωμένη παρουσίαση του σύγχρονου φαινομένου του «ξέπλυματος μαύρου χρήματος» και της χρηματοδότηση της τρομοκρατίας μέσω του τραπεζικού συστήματος. Συγκεκριμένα, θα ασχοληθούμε με την ανάλυση αυτού του φαινομένου στο πλαίσιο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Θα αναλυθεί το τι ορίζουμε ως «μαύρο χρήμα» για το πώς αυτό αποκτάται και πώς αποκρύπτεται, γιατί οι αρχές της κάθε χώρας προσπαθούν να το πατάξουν και γιατί οι έχοντες το «μαύρο χρήμα» προσπαθούν να το εισάγουν και με ποιους τρόπους στο τραπεζικό σύστημα. Θα δοθεί ο ορισμός για τη χρηματοδότηση τη τρομοκρατίας και πώς η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας συνδέεται με το «μαύρο χρήμα» και γιατί όλοι τους (είτε είναι φοροφυγάδες είτε εγκληματικές οργανώσεις ή τρομοκράτες) έχουν σαν στόχο τη νομιμοποίηση του «μαύρου χρήματος».

Επίσης, θα διερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους η ελληνική κυβέρνηση προσπαθεί να αποτρέψει τη χρησιμοποίηση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος για το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Θα αναλυθούν τα μέτρα προστασίας και το θεσμικό πλαίσιο που τα διέπει, θα εξεταστεί εάν επαρκούν και θα καταλήξουμε σε συμπεράσματα για το αν το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα ακολουθεί όλους τους διεθνείς κανόνες για το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ή αν υπολείπεται σε σχέση με τα αντίστοιχα χρηματοπιστωτικά συστήματα των άλλων ανεπτυγμένων «Δυτικών» χωρών.

Global Political Economy

Keywords: economy, GDP, tax evasion, corruption, financial crime, money laundering, terrorism, Banks

Abstract

The present study attempts a complete presentation of the modern phenomenon of money laundering and terrorism financing through the banking system. We will deal with the analysis of this phenomenon in the context of the Greek banking system.

We will analyze what we define as black money, how this is obtained and how it can be hidden, why the authorities of each country try to strike this phenomenon down and finally, the reasons and the ways with which people who have it try to introduce it in the banking system. A definition of the financing of terrorism will be introduced as well as ,how the financing of terrorism is associated with the black money and why all of these (whether tax evaders or criminal organizations or terrorists) aim at legalizing black money.

Moreover, the ways in which the Greek government is trying to prevent the use of the Greek financial system for money laundering and terrorism financing will be explored. Furthermore, we will analyze the protection measures and the institutional framework that governs them and we will assess if they are sufficient and draw conclusions about whether the Greek financial system follows all international standards for "money laundering" and terrorism financing or if falls short than the respective financial systems of other developed "Western" countries.

Περιεχόμενα

Περίληψη	1
Abstract	3
Περιεχόμενα	5
Εισαγωγή	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	13
Τι ορίζεται ως «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»	13
1.1 Εισαγωγή	13
1.2 Ορισμός του «βρώμικου χρήματος ή μαύρο χρήμα»	13
1.3 Ορισμός του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος».....	14
1.4 Προσδιοριστικοί παράγοντες για το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος».....	15
1.5 Πώς επιδρά το «βρώμικο χρήμα» στην οικονομία της Ελλάδας.....	18
1.6 Πώς μετράται το μέγεθος του “μαύρου χρήματος” στην οικονομία.....	19
1.7 Ύποπτες δραστηριότητες που ενδεχομένως υποδηλώνουν «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»	21
1.8 Ανακεφαλαίωση.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	25
Τι ορίζεται ως «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και οργανωμένο έγκλημα	25
2.1 Εισαγωγή	25
2.2 Ορισμός για τη «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».....	25
2.3 Προσδιοριστικοί παράγοντες για την έννοια «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και του οργανωμένου εγκλήματος.....	28
2.4 Ύποπτες δραστηριότητες που ενδεχομένως υποδηλώνουν χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.....	30
2.5 Ανακεφαλαίωση.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	33
Στάδια – διαδικασίες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	33
3.1 Εισαγωγή	33
3.2 Φάσεις και τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	33
3.2.1 Το κυκλικό μοντέλο.....	34
3.2.2 Το τελεολογικό μοντέλο.....	34
3.2.3 Το μοντέλο των φάσεων.....	35

3.3 Το Αμερικανικό μοντέλο των τριών φάσεων	36
3.4 Προσέγγιση των πιο γνωστών τεχνικών «ξεπλύματος παράνομου χρήματος»	38
3.4.1 Η λαθραία μεταφορά του φυσικού χρήματος.....	38
3.4.2 Η μέθοδος του μυρμηγκιού (smurfing or structuring)	38
3.4.3 Τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα (offsore)	38
3.4.4 Ανάμιξη νομίμων και παρανόμων εσόδων(blending – merging) ..	39
3.4.5 Το παράνομο χρηματοπιστωτικό σύστημα	40
3.4.6 Το νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	40
3.4.7 Το Ισλαμικό τραπεζικό σύστημα.....	40
3.4.8. Η χρήση του «πλαστικού χρήματος»	41
3.4.9 Η μέθοδος επαναδανεισμού	41
3.5 Ανακεφαλαίωση.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	43
Ισχύον Διεθνές και Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για πρόληψη και καταστολή	43
4.1 Εισαγωγή.....	43
4.2 Ισχύον Θεσμικό πλαίσιο για πρόληψη και καταστολή	43
4.2.1.Αναφορά στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταστολή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος καθώς και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσω του Ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.	43
4.2.2 Αναφορές και μεταρρυθμίσεις στο ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο.	44
4.3 Πώς εποπτεύεται και πως διασφαλίζεται το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	45
4.3.1. Διεθνές Κανονιστικό πλαίσιο	46
4.3.1.1. Οι 40 συστάσεις της FATF	47
4.3.1.2 Η σύμβαση της Βιέννης.....	49
4.3.1.3 Η σύμβαση του Στρασβούργου (Σύμβαση Συμβουλίου της Ευρώπης).....	49
4.3.1.4 Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών (1999).....	50
4.3.2 Κοινοτικό Κανονιστικό Πλαίσιο	50
4.3.2.1 Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ	51
4.3.2.2 Η 98/699/ΔΕΥ: Κοινή Δράση της 3ης Δεκεμβρίου 1998	52
4.3.2.3 Η 2001/500/ΔΕΥ: Απόφαση – πλαίσιο της 26ης Ιουνίου 2001 ...	52
4.3.2.4 Η οδηγία 2001/97/ΕΚ	53
4.4 Αλλαγές και μεταρρυθμίσεις στο Διεθνές και Κοινοτικό Κανονιστικό πλαίσιο	53
4.5 Ανακεφαλαίωση	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	55

Διαδικασίες των Ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τον έλεγχο και την προστασία του συστήματος από «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.	55
5.1 Εισαγωγή.....	55
5.2 Η υπηρεσία Κανονιστικής Συμμόρφωσης στο εκάστοτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και οι δραστηριότητες της.....	56
5.3 Πως αντιμετωπίζονται τα ύποπτα περιστατικά.....	57
5.3.1 Η διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση ύποπτου περιστατικού.....	57
5.3.2 Τα “Μέτρα Δέουσας Επιμέλειας”.....	58
5.4 Η εκπαίδευση των υπαλλήλων για την δέουσα προσοχή και εχεμύθεια σε περίπτωση ύποπτου κρούσματος.....	60
5.5 Η εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος και οι επιβολές κυρώσεων στα τραπεζικά ιδρύματα για τη μη συμμόρφωση με τους κανονισμούς.....	61
5.6 Ανακεφαλαίωση.....	64
Επίλογος	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	67

Εισαγωγή

Με τον όρο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) ορίζουμε τη συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες, των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα σ' ένα συγκεκριμένο έτος (Coyle, 2014). Είναι συνήθης τακτική το ΑΕΠ να χρησιμοποιείται ως δείκτης για να συγκρίνει το βιοτικό επίπεδο και την οικονομική ανάπτυξη μεταξύ της συγκεκριμένης οικονομίας στην οποία αναφέρεται και μεταξύ των χωρών, αν και έχει αμφισβητηθεί πολλάκις κατά ποσό μπορεί να αποτελέσει ικανό αντιπροσωπευτικό δείκτη ώστε να μετρηθεί η ευημερία μιας χώρας.¹ Το ΑΕΠ όμως της εκάστοτε χώρας επηρεάζει ένα πλήθος άλλων οικονομικών μεταβλητών, με πολλές από αυτές να εκφράζονται ως ποσοστό επί του ΑΕΠ και να αξιολογούνται με βάση αυτή την συμμετοχή τους στο ΑΕΠ. Όταν όμως το εκάστοτε κράτος προσπαθήσει να υπολογίσει το ΑΕΠ της χώρας του, η μέτρηση αυτού του μακροοικονομικού μεγέθους περιορίζεται στο καταγραφόμενο ή μετρούμενο ή επίσημο ΑΕΠ της οικονομίας. Ένα κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας δεν καταγράφεται και επομένως δεν μπορεί να συνυπολογιστεί στο επίσημο ΑΕΠ της χώρας (Feige, 1979). Η διαφεύγουσα αυτή οικονομική δραστηριότητα αποτελεί το προϊόν της παραοικονομίας ή όπως αλλιώς είναι πιο διαδεδομένα γνωστό, ως το «μαύρο χρήμα».

Το μείζον στις μέρες μας θέμα του «μαύρου χρήματος» άρχισε να απασχολεί τους ερευνητές και να εμφανίζεται στη διεθνή βιβλιογραφία προς τα τέλη της δεκαετίας του '70 και κυρίως στις αρχές της δεκαετίας του '80. Προς τα τέλη της δεκαετίας του '80 όμως το ενδιαφέρον για το φαινόμενο του «μαύρου χρήματος» άρχισε να μετατοπίζεται από τα ερευνητικά ιδρύματα στις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και στην Eurostat, αφού με την πληρέστερη μέτρηση του ΑΕΠ μπορούμε να έχουμε μια καλύτερη οπτική για την ποσότητα

1. Για μια γόνιμη κριτική απ' αυτήν τη σκοπιά, βλέπε περισσότερα: Παπαθεοδώρου, Χ., Δαφέρμος, Ι., Παπαδοπούλου, Ε., και Σακελλαρίδης, Γ.,(2010). "Οικονομική μεγέθυνση, ανισότητα και φτώχεια. Θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις", Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων.

Διαθέσιμο στην δ/νση:

<http://ineobservatory.gr/wp-content/uploads/2010/12/meleti2.pdf> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

του «μαύρου χρήματος» και έτσι μπορούμε να οδηγηθούμε στον περιορισμό του. Πρόσφατα, έχουμε και πάλι μια στροφή της ερευνητικής κοινότητας στην ανάλυση του φαινομένου του «μαύρου χρήματος» και πως μπορεί αυτό να παταχθεί. Αυτό το διαχρονικό ενδιαφέρον για το «μαύρο χρήμα» δικαιολογείται από το γεγονός ότι το φαινόμενο έχει σημαντικές επιπτώσεις κυρίως οικονομικές και κοινωνικές.

Στη χώρα μας, αν και ιδιαίτερα ευρύ το φαινόμενο του «μαύρου χρήματος», μόλις στις αρχές της δεκαετίας του '90 άρχισε να κινεί έντονα το ενδιαφέρον των ελληνικών κυβερνήσεων.² Ο λόγος αυτού του ενδιαφέροντος για το «μαύρο χρήμα» δεν ήταν άλλος από την ανάγκη για σύγκλιση της χώρας μας με τους περιορισμούς των δημόσιων ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους. Οι δύο αυτές υποχρεώσεις τις χώρας μας αποτελούσαν και τους αρχικούς όρους για τη χορήγηση του δανείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) για τη στήριξη του ισοζυγίου πληρωμών και στη συνέχεια των κριτηρίων σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχτ και συγκεκριμένα του κριτηρίου της δημοσιονομικής πειθαρχίας (Παλαιολόγου-Κασσάρ, 2003). Μόνο τότε άρχισε να γίνεται κατανοητό από τους εκάστοτε φορείς της οικονομικής πολιτικής ότι η σημαντική περιστολή του φαινομένου του «μαύρου χρήματος» και της φοροδιαφυγής με την οποία συνδέεται στενά, αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για τον περιορισμό των δημοσιονομικών ανισορροπιών. Τα τελευταία χρόνια γίνεται όλο και εντονότερα προσπάθεια επίτευξης δημοσιονομικής ισορροπίας και δίνεται όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα στην καταστολή της φοροδιαφυγής και του «μαύρου χρήματος», κυρίως μέσω της υιοθέτησης και εισαγωγής νέων ελεγκτικών μηχανισμών και μηχανογράφησης πολλών υπηρεσιών του Δημοσίου. Η προσπάθεια που γίνεται είναι πραγματικά σημαντική και τα αποτελέσματα της είναι εμφανή. Σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η εφαρμογή του TAXIS, η οποία έχει μειώσει κατά πολύ τα έξοδα του Δημοσίου και έχει αποσυμφορήσει κατά πολύ τις κατά τόπους Εφορίες.

Στα επόμενα κεφάλαια θα αναλυθούν οι όροι «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και ποια η σύνδεση τους με το προϊόν της παραοικονομίας που αναφέρεται παραπάνω και ποίος ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού

2. Schneider, F., (2012). "The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? ", IZA DP No. 6423. Πίνακας 3.3 σελ 23 διαθέσιμος στην δ/νση: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

συστήματος σε αυτή την σχέση. Θα γίνει μια σύνοψη της βιβλιογραφίας για τις μεθόδους εισαγωγής του «βρώμικου χρήματος» στο τραπεζικό σύστημα, ώστε να γίνει προσπάθεια να δοθεί κατ' εκτίμηση το μέγεθος του «μαύρου χρήματος» που υπάρχει στην οικονομία μας. Επίσης, θα αναλυθεί αν το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι θωρακισμένο για την αποφυγή χρησιμοποίησης του ως «πλυντήριο» για «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» και αν το θεσμικό πλαίσιο που το διέπει εναρμονίζεται με τους διεθνείς κανονισμούς ή αν υπολείπεται σε σχέση με τα λοιπά χρηματοπιστωτικά συστήματα του «Δυτικού» κόσμου για την πάταξη του φαινομένου του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Τι ορίζεται ως «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»

1.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθεί ο εννοιολογικός προσδιορισμός του «ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος» και πώς αυτός αποδίδεται από τη διεθνή βιβλιογραφία.

Επίσης, θα αναλυθεί ο ορισμός του «βρώμικου χρήματος» και γιατί επιδιώκεται το «ξέπλυμα» του, ποιοί είναι οι προσδιοριστικοί παράγοντες και πώς επιδρά και πώς μετράται το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» στην ελληνική οικονομία. Εν κατακλείδι, θα δοθούν κάποιες δραστηριότητες προσώπων που ενδεχομένως υποδηλώνουν «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος».

1.2 Ορισμός του «βρώμικου χρήματος ή μαύρο χρήμα»

Με τον όρο «βρώμικο χρήμα, ή μαύρο χρήμα» αποκαλείται οποιοδήποτε έσοδο αποκτάται από εκτέλεση παράνομης πράξης είτε και νόμιμης πράξης το έσοδο όμως της οποίας αποκρύπτεται από τις δημόσιες αρχές της εκάστοτε χώρας σε παράβαση του νομικού πλαισίου που διέπει τη χώρα (Παυλόπουλος, 1987) . Και στις δύο αυτές περιπτώσεις το έσοδο αυτό που αποκτήθηκε παραβιάζοντας την ισχύουσα νομοθεσία του εκάστοτε κράτους, ανάγεται σε οικονομικό έγκλημα. Το μαύρο χρήμα και οι όποιες δραστηριότητες επ' αυτού συνιστούν ευρύτερα την έννοια της παραοικονομίας.

Ο όρος «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες (εγκληματικές) δραστηριότητες» αναφέρεται διεθνώς σε πολλές νομοθετικές ρυθμίσεις, αναλύσεις και αναφορές με την ονομασία «money

laundering». Στην Ελλάδα ο σχετικός όρος αναφέρεται για πρώτη φορά μέσω του Νόμου 2145/1993³ σχετικά με τη ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεως ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων, και μέσω της τροποποίησης αυτού, μέσω του άρθρου 2 του Νόμου 2331/1995.⁴ Αν βάσει των ανωτέρω θελήσουμε να δώσουμε έναν ορισμό για το τι αφορά το «βρώμικο ή μαύρο χρήμα» θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η νομιμοποίηση εσόδων που αποκτήθηκαν από παράνομες δραστηριότητες και είναι το σύνολο των πράξεων ή και παραλείψεων με τις οποίες αποκρύπτεται η πραγματική προέλευση του προσόδου και ο δικαιούχος των παράνομα αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων προσπαθεί να τα εμφανίσει ότι αποκτήθηκαν με νόμιμο τρόπο (Τραγάκης, 1995).

1.3 Ορισμός του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος»

Με τον όρο «ξεπλύμα βρώμικου χρήματος» χαρακτηρίζονται τα μέσα με τα οποία αποκρύπτει κάποιος την ύπαρξη, την παράνομη πηγή ή την αθέμιτη χρησιμοποίηση εισοδήματος που προέρχεται από τον χώρο του οργανωμένου εγκλήματος, συγκαλύπτοντας κατά τέτοιο τρόπο τα εισοδήματα ώστε να φαίνεται ότι προέρχονται από νόμιμη πηγή (Unger- van der Linde, 2013). Με τη διαδικασία αυτή επιτυγχάνεται η παρείσφρηση του παράνομου εισοδήματος στο επίσημο και νόμιμο οικονομικό και χρηματοδοτικό κύκλωμα. Η εισαγωγή των εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα στο οικονομικό σύστημα γίνεται συνήθως μέσω τραπεζών ή άλλων οικονομικών μονάδων, κυρίως με ένα αυξημένο αριθμό μικρών καταθέσεων ώστε να μην προκληθούν υποψίες οι οποίες θα κινήσουν σχετικές διαδικασίες ελέγχου. Σε αρκετές περιπτώσεις βέβαια μεγάλα χρηματικά κεφάλαια βγαίνουν έξω από τη χώρα και κατατίθενται σε άλλα κράτη με χαλαρό έλεγχο στο τραπεζικό σύστημα. Κατόπιν διαχωρίζονται τα χρήματα από τις παράνομες πηγές τους, με αλληπάλληλες χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, που αποσκοπούν στην συγκαάλυψη της εγκληματικής τους προέλευσης και τέλος τα κεφάλαια αυτά εισάγονται στην οικονομία χωρίς να προκαλούν

3.Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Διαθέσιμο στην δ/ση: <http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=80RTLJg9THM%3d&tabid=132> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

4. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Διαθέσιμο στην δ/ση: <http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=cerfuKjk25k%3d&tabid=132> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

υποψίες. Η συνήθης διαδικασία που ακολουθείται είναι η μεταφορά χρημάτων από τράπεζα σε τράπεζα, με εικονικές εταιρίες που βρίσκονται σε περισσότερα από δυο κράτη, με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Αυτό εξυπηρετεί την προσπέλαση νομικών περιορισμών και τη διάβαση σε «φορολογικούς και τραπεζικούς παραδείσους» χωρίς να αναγνωρίζεται ο ιδιοκτήτης ή ο άμεσα εμπλεκόμενος και να διαπιστώνεται η γνήσια ή όχι εταιρική μορφή (Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 186/2002).⁵

Ο όρος ξέπλυμα (laundering) προέρχεται από την πρακτική των Αμερικάνων κακοποιών που διακινούσαν παράνομα αλκοόλ κατά την περίοδο της ποτοαπαγόρευσης στις ΗΠΑ (1920-1930), να νομιμοποιούν το βρώμικο χρήμα τους αγοράζοντας και λειτουργώντας συνοικιακά πλυντήρια (Unger - van der Linde, 2013).

Σήμερα πλέον, τα διεθνή κυκλώματα των παράνομων οργανώσεων έχουν αναγάγει το ξέπλυμα χρήματος σε επιστήμη, εκμεταλλευόμενα την παγκοσμιοποίηση και την τεχνολογική πρόοδο καθώς και τις διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών. Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο κατά την τελευταία εικοσαετία με την διεθνοποίηση των οικονομιών και την κατάργηση των ελέγχων στην κίνηση των κεφαλαίων, διευκόλυναν και συνεχίζουν να διευκολύνουν τη διακίνηση και νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες εγκληματικές δραστηριότητες.

1.4 Προσδιοριστικοί παράγοντες για το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»

Το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας που παράγεται σε μια χώρα αποτελείται από την επίσημη ή ορατή οικονομική δραστηριότητα η οποία είναι και αυτή που παράγει έσοδα για το κράτος και την άτυπη οικονομική δραστηριότητα ή αλλιώς πιο ευρέως γνωστή ως παραοικονομία, η οποία γίνεται εν αγνοία του κράτους και το κράτος δεν μπορεί να την

5. Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 186/ 2002. Διαθέσιμο στην δ/νση: http://www.nsk.gr/web/nsk/anazitisi-gnomodoteseon?p_p_id=nskconsulatories_WAR_nskplatformportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-4&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2 [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

ελέγξει. Φυσικό είναι σε αυτήν την οικονομική δραστηριότητα να μην υπάρχουν καθόλου έσοδα για το κράτος.

Οι πιο κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν τους πολίτες να προσφύγουν στην άτυπη ή αποκρύπτουσα οικονομική δραστηριότητα είναι οι εξής :

α) Το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης .

Τα έσοδα του κράτους εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τους φόρους των πολιτών του. Οι φόροι αυτοί χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Τους άμεσους και τους έμμεσους. Οι άμεσοι φόροι είναι οι φόροι που πληρώνει ο πολίτης ανάλογα με τα εισοδήματα που δηλώνει. Οι έμμεσοι φόροι είναι οι φόροι προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) που επιβάλλονται σε κάθε προϊόν που θα πωληθεί εντός του κράτους. Έχει παρατηρηθεί ότι η αύξηση των φόρων και δη των έμμεσων φόρων, διότι απόκρυψη της οικονομικής συναλλαγής ωφελεί συγχρόνως τόσο τους πωλητές, όσο και τους αγοραστές, οδηγεί σε αύξηση της παραοικονομίας (Βαβούρας - Κούτρης, 1991). Οι πολίτες της χώρας προκειμένου να αποφύγουν υψηλή φορολογική επιβάρυνση αποκρύπτουν ένα σημαντικό τμήμα της οικονομικής τους δραστηριότητας (Παυλόπουλος, 1987).

β) Το μέγεθος της ανεργίας

Το μέγεθος της ανεργίας επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο συμπεριφοράς των πολιτών. Η έλλειψη εργασίας οδηγεί τους πολίτες να εργάζονται αναστέλλοντας τους ενδοιασμούς τους και τις απαιτήσεις τους έναντι των εργοδοτών τους και στις περισσότερες περιπτώσεις δέχονται να εργάζονται σε αδήλωτη εργασία. Η ζημιά για το κράτος είναι σε πολλαπλά επίπεδα. Τα ασφαλιστικά ταμεία του κράτους ζημιώνονται καθώς η αδήλωτη εργασία δεν παρέχει έσοδα για την διατήρησή τους, οπότε και το κράτος αναγκάζεται να τα χρηματοδοτεί. Συνέπεια αυτού, το κράτος να ζημιώνεται πολλαπλά καθώς χάνει και τους πόρους από την άμεση φορολόγηση των εργαζομένων αφού η εργασία τους δεν δηλώνεται επίσημα. Ο κανόνας που επικρατεί για την ανεργία κατά την διεθνή βιβλιογραφία είναι ότι όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό ανεργίας, τόσο μεγαλύτερη είναι η παραοικονομία (Frey - Weck, 1983).

γ) Θεσμικοί περιορισμοί και έλεγχοι

Οι περιορισμοί που τίθενται από το κράτος για διαφόρους λόγους, μπορεί να οδηγήσουν ορισμένους οικονομικούς παράγοντες σε μη νόμιμη δραστηριότητα. Οι περιορισμοί αυτοί αυξάνουν το κόστος εργασίας με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να αναζητούν εργασία από την δευτερεύουσα αγορά εργασίας (π.χ. παράνομοι μετανάστες, συνταξιούχοι κ.ά.) συμβάλλοντας και αυτοί στην αύξηση της παραοικονομίας.

δ) Το μέγεθος της παρεχομένης κοινωνικής ασφάλισης

Σύμφωνα με τον Parker (1983) το μέγεθος της παραοικονομίας όπως αναφέρεται και παραπάνω επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις εισφορές της κοινωνικής ασφάλισης που πρέπει να καταβάλλονται τόσο από τους εργοδότες όσο και από τους εργαζόμενους. Είναι αναμενόμενο ότι η υποχρέωση από την μεριά των εργοδοτών για πληρωμή υψηλών εισφορών οδηγεί σε αύξηση της παραοικονομίας.

ε) Ο βαθμός ανάπτυξης της οικονομίας

Η οικονομική κατάσταση που βρίσκεται η χώρα είτε σε περίοδο ανάπτυξης είτε σε περίοδο ύφεσης, επηρεάζει την ώθηση των πολιτών της προς την παραοικονομία. *«Όταν το κατά κεφαλήν εισόδημα σε μία χώρα είναι χαμηλό, τότε τα άτομα οδηγούνται στην παραοικονομία - κυρίως του τριτογενούς τομέα (τομέα υπηρεσιών) για την αύξηση του εισοδήματός τους»*, σύμφωνα με τους Frey και Weck-Hanneman (1984).

στ) Ο ρόλος του κράτους και ο βαθμός αποδοχής της κρατικής εξουσίας

Σε ορισμένες περιπτώσεις, έχει παρατηρηθεί ότι κάποιοι κρατικοί φορείς για να εξυπηρετήσουν κάποια ιδιωτικά συμφέροντα παραβλέπουν κάποιες περιπτώσεις που παραβαίνουν τους νόμους του κράτους, είτε αυτό αφορά αδήλωτη εργασία, είτε φοροδιαφυγή.

Τα φαινόμενα αυτά παρατηρούνται στις περιπτώσεις όπου οι έλεγχοι και οι απαγορεύσεις ατονούν, όπως συμβαίνει κυρίως τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα με την περίπτωση της παράνομης μετανάστευσης. Σύμφωνα με τους Frey και Weck-Hanneman (1984, σελ 37-38) το άτομο υπό κάποιες συνθήκες οδηγείται να δράσει στο πλαίσιο της παραοικονομίας όταν διαπιστώνει ότι οι κυβερνώντες στην χώρα του δεν ενδιαφέρονται για την αύξηση της

ποιότητας της ζωής του, αλλά στην καταλήστευση του εισοδήματος που κερδίζει από την εργασία του.

1.5 Πώς επιδρά το «βρώμικο χρήμα» στην οικονομία της Ελλάδας

Το εύρος της παραοικονομίας αποτελεί ένα σημαντικό τροχοπέδη στον οικονομικό σχεδιασμό μιας χώρας. Επηρεάζει την οικονομική πολιτική της χώρας τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην αποτελεσματικότητά της, επηρεάζοντας τον καθορισμό των στόχων για την δημοσιονομική πολιτική της καθώς και των μέσων για την επίτευξη αυτών των στόχων. Πιο αναλυτικά η παραοικονομία κυρίως επιδρά:

- Στην λανθασμένη αποτύπωση των στατιστικών στοιχείων της χώρας, το οποίο με την σειρά του εκκινεί μια αλυσιδωτή αντίδραση από προβλήματα για το κράτος (Feige, 1981). Αφού η μη ορθή αποτύπωση των στατιστικών στοιχείων της χώρας έχει σαν αποτέλεσμα τον λανθασμένο οικονομικό σχεδιασμό για την δημοσιονομική πορεία της χώρας που ενδεχομένως να οδηγήσει τους φορείς της χώρας σε λανθασμένες εκτιμήσεις και σε διαφορετικό οικονομικό προγραμματισμό από αυτόν που πραγματικά έχει ανάγκη η χώρα την υφιστάμενη στιγμή. Τα ανακριβή στατιστικά στοιχεία και οι περιορισμένης αξιοπιστίας οικονομικοί και κοινωνικοί δείκτες ασκούν αρνητικές επιδράσεις και οδηγούν σε μια χιονοστιβάδα από προβλήματα που δυστυχώς η κοντόφθαλμη οπτική μας δεν μας επιτρέπει να δούμε. Τα πραγματικά μακροοικονομικά μεγέθη όπως το ΑΕΠ, η κατανάλωση, η αποταμίευση, οι επενδύσεις και η απασχόληση, είναι κατά κανόνα υψηλότερα από τα επίσημα εκτιμώμενα. Έτσι επηρεάζονται και άλλη μια σειρά οικονομικών δεικτών όπως ο δείκτης παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας που υπολογίζονται βάση αυτών και είναι ιδιαίτερος σημαντικοί για την οικονομική πολιτική ενός κράτους.

- Σε όλους τους τομείς που αφορούν τον σχεδιασμό και την πολιτική οικονομία της χώρας (Gutmann, 1985). Το «μαύρο χρήμα» επηρεάζει όλη την δημοσιονομική πολιτική της χώρας. Τόσο στο σκέλος των εσόδων αλλά και στο σκέλος των εξόδων. Το κράτος δεν μπορεί να υπολογίσει τα πραγματικά του έσοδα. Συνέπεια αυτού τα μειωμένα έσοδα με την σειρά τους οδηγούν σε ελλειμματικούς ισολογισμούς αναγκάζοντας το κράτος να αναθεωρήσει την οικονομική του πολιτική. Η παραοικονομία επηρεάζει και όλη την πολιτική της διανομής εισοδήματος αφού η λανθασμένη αποτύπωση οδηγεί σε λανθασμένες επιλογές στρατηγικών απασχόλησης καθώς και αναδιανομής του εισοδήματος (Βαβούρας - Κούτρης, 1991).

1.6 Πώς μετράται το μέγεθος του «μαύρου χρήματος» στην οικονομία

Οι μέθοδοι για τον υπολογισμό του «μαύρου χρήματος» ποικίλουν. Υπάρχει μία πληθώρα μεθόδων για τον υπολογισμό του «μαύρου χρήματος». Δυστυχώς όλες δεν μπορούν να υπολογίσουν τον ακριβή αριθμό του «μαύρου χρήματος» και γενική παραδοχή είναι πως όλες υποεκτιμούν το μέγεθος της παραοικονομίας. Παρακάτω θα γίνει μια προσπάθεια να αναφερθούν οι πιο διαδεδομένες μέθοδοι υπολογισμού της παραοικονομίας ή αλλιώς «μαύρου χρήματος».

Υπάρχουν δύο είδη μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του «μαύρου χρήματος». Η «άμεση μέθοδος υπολογισμού» και η «έμμεση μέθοδος υπολογισμού». Η διαφορά των «άμεσων μεθόδων» και «έμμεσων μεθόδων» έγκειται στον τρόπο που βρίσκονται τα ίχνη που αφήνονται σε διάφορους οικονομικούς τομείς που εξετάζονται.

Πιο αναλυτικά:

1. Όπως αναφέραμε υπάρχουν οι άμεσοι μέθοδοι υπολογισμού του «μαύρου χρήματος». Το χαρακτηριστικό αυτού του τρόπου υπολογισμού είναι ότι στηρίζεται στη δειγματοληπτική έρευνα. Εξετάζοντας τη συμπεριφορά ενός συγκεκριμένου δείγματος ατόμων, είτε διαμέσου κατάλληλα σχεδιασμένων συνεντεύξεων είτε μέσω ερωτηματολογίων που στηρίζονται στην εθελοντική απάντηση ή μέσω ερευνών που έχουν ως αντικείμενο τον έλεγχο της συμμόρφωσης προς το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (Βαβούρας, 1991). Οι προσεγγίσεις αυτές διακρίνονται σε δυο κατηγορίες :

α) στις μεθόδους των συνεντεύξεων καθώς και ερωτηματολογίων, οι οποίες δεν είναι και σε μεγάλο βαθμό εθελοντικές και καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να αναγκαστούν τα άτομα και να μην αρνηθούν τη συμμετοχή τους σε παράνομες δραστηριότητες αλλά να αποκαλύψουν περεταίρω στοιχεία για το εύρος των δραστηριοτήτων τους και

β) μέσω του αναγκαστικού ελέγχου των ατόμων ως προς την συμμόρφωση τους με τους νόμους και τους θεσμούς του κράτους κατά τις οποίες οι κρατικοί φορείς προσπαθούν να ανακαλύψουν το μέγεθος του αποκρυπτόμενου από αυτούς εισοδήματος.

2. Ο άλλος τρόπος υπολογισμού του «μαύρου χρήματος» είναι η χρησιμοποίηση των

έμμεσων μεθόδων. Κοινό χαρακτηριστικό των έμμεσων μεθόδων είναι προσπαθούν να εκτιμήσουν το ύψος του «μαύρου χρήματος» μέσω των ιχνών που αυτό αφήνει σε διάφορες πτυχές της μετρούμενης οικονομικής πραγματικότητας. Οι μέθοδοι αυτοί χρησιμοποιούν μακροπροσεγγίσεις για τον υπολογισμό της παραοικονομίας και διακρίνονται σε εκείνες που χρησιμοποιούν δείκτες για τον κατά προσέγγιση υπολογισμό της παραοικονομίας και σε εκείνους που χρησιμοποιούν οικονομικά μεγέθη για την κατά προσέγγιση αποτύπωση της παραοικονομίας. Οι μέθοδοι των δεικτών διακρίνονται ως εξής:

α) στην μέθοδο της απόκλισης μεταξύ του δηλωθέντος εισοδήματος και των πραγματοποιηθεισών δαπανών. Οι εκτιμήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε για μεμονωμένο νοικοκυριό είτε για το σύνολο της οικονομίας και αποκαλύπτει αν οι δαπάνες είναι μεγαλύτερες από τα δηλωθέντα εισοδήματα.

β) στην μέθοδο της απόκλισης μεταξύ του επίσημου εργατικού δυναμικού της χώρας και του πραγματικού εργατικού δυναμικού που πραγματικά εργάζεται αλλά δεν αποτυπώνεται. Εδώ γίνεται μια παραδοχή ότι το εργατικό δυναμικό παραμένει σταθερό διαχρονικά και αν αφαιρεθεί το επίσημο εργατικό δυναμικό από αυτό που διαχρονικά υπάρχει στην χώρα θα έχουμε το μέγεθος της “μαύρης ή αδήλωτης εργασίας” σε παραοικονομικές δραστηριότητες και

γ) μέσω της μεθόδου των νομισματικών δεικτών. Βασική παραδοχή για την χρησιμοποίηση της μεθόδου αυτής είναι ότι οι πλειονότητα των παράνομων συναλλαγών διενεργείται κατά κανόνα με μετρητά και επομένως η έκταση της παραοικονομίας μπορεί κατά προσέγγιση να εκτιμηθεί με βάση την απόκλιση μεταξύ της κανονικής κυκλοφορίας χρήματος που θα έπρεπε να έχει το κράτος και της πραγματικής ή υφιστάμενης νομισματικής κυκλοφορίας που έχει το κράτος στην εξεταζόμενη χρονική στιγμή.

1.7 Ύποπτες δραστηριότητες που ενδεχομένως υποδηλώνουν «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»

Η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ) η οποία υπόκειται στην Τράπεζα της Ελλάδος η οποία είναι και η επιβλέπουσα αρχή για τα Τραπεζικά και Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα της χώρας μας, έχει αποφασίσει και έχει εκδώσει ένα τυπολόγιο για τις σχέσεις των πελατών με τα Ιδρύματα και για το πότε πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή από τα Ιδρύματα γιατί πιθανόν ο πελάτης να έχει αποκτήσει τα χρήματα με μη νόμιμο τρόπο και θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή για να μην γίνουν τα Ιδρύματα συνεργοί σε «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος».

Ενδεικτικά θα αναφερθούν μερικές από τις κυριότερες οδηγίες όπως αυτές αναφέρονται στην απόφαση 285/6/9.7.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ) είναι οι εξής:

1. Όταν ο πελάτης παρέχει ανεπαρκείς ή ύποπτες πληροφορίες και στοιχεία για την πιστοποίηση της ταυτότητας του. Όταν ο πελάτης κατά τη σύναψη σύμβασης με πιστωτικό ίδρυμα, αρνείται να προσκομίσει τα προβλεπόμενα έγγραφα επαλήθευσης ταυτότητας, προσκομίζοντας έγγραφα αμφιβόλου γνησιότητας και δίνοντας ανεπαρκείς ή ανακριβείς πληροφορίες ή διαπιστώνεται ότι έδωσε πληροφορίες που είναι εξαιρετικά δύσκολο ή δαπανηρό να επαληθευθούν. Επίσης σε περίπτωση που ο πελάτης δείχνει απροθυμία για την παροχή στοιχείων προκειμένου να διαμορφωθεί το οικονομικό/συναλλακτικό του προφίλ. Σε περίπτωση που ο πελάτης δεν παρέχει στοιχεία του τρίτου προσώπου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί. Όταν ο πελάτης διενεργεί συχνές συναλλαγές ή συναλλαγές μεγάλης αξίας, οι οποίες δεν συνάδουν με το οικονομικό/συναλλακτικό του προφίλ. Αμα παρατηρηθεί ότι γίνεται πίστωση λογαριασμού πελάτη από πολλά τρίτα πρόσωπα, η οποία δεν δικαιολογείται από το είδος της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Όταν ο πελάτης προβαίνει σε μεταφορές κεφαλαίων, ο εντολέας προβάλλει αντιρρήσεις ή επικαλείται προσκόμματα στην απαίτηση της τράπεζας, που θα εκτελέσει την μεταφορά, για καταγραφή και επαλήθευση των στοιχείων της ταυτότητάς του και των στοιχείων της συναλλαγής. Επίσης σε περίπτωση που γίνει αντιληπτό ότι κατατίθενται ή αναλαμβάνονται συστηματικά ποσά, τα οποία είναι λίγο χαμηλότερα από το εκάστοτε όριο που απαιτείται για την εφαρμογή της διαδικασίας πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη,

2. Όταν κατατίθενται συχνά διάφορα μικρά ποσά σε λογαριασμούς πελάτη, που ακολούθως συνενώνονται σε κύριο λογαριασμό και μεταφέρονται εκτός της χώρας, ιδίως σε χώρα ή περιοχή που θεωρείται φορολογικός παράδεισος ή δεν εφαρμόζει επαρκώς τις συστάσεις της FATF ή θεωρείται αυξημένου κινδύνου για λόγους Ξεπλύματος Χρήματος ή Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας. Όταν ανοίγονται λογαριασμοί φυσικών ή νομικών προσώπων, οι οποίοι δεν εμφανίζουν κίνηση ανάλογη με το οικονομικό / συναλλακτικό προφίλ του πελάτη, αλλά χρησιμοποιούνται μόνο για μεταφορές κεφαλαίων προς το εξωτερικό. Επίσης άμα πραγματοποιούνται συχνές μεταφορές κεφαλαίων υψηλού ποσού από και προς χώρες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι ή καταφύγια τραπεζικού απορρήτου ή από και προς μια γεωγραφική περιοχή υψηλού κινδύνου, χωρίς εμφανή επιχειρηματικό λόγο, που να συνδέεται με την δραστηριότητα και το οικονομικό / συναλλακτικό προφίλ του πελάτη. Καθώς επίσης και όταν έχουμε πολλές εισερχόμενες εντολές μεταφοράς κεφαλαίων μεγάλων ποσών και αυτές εισπράττονται από τρίτο πρόσωπο, χωρίς να προκύπτει οικογενειακή, εμπορική ή άλλη επαγγελματική σχέση μεταξύ του δικαιούχου της εντολής και του τρίτου προσώπου που εισπράττει το προϊόν μεταφοράς.

3. Όταν παρατηρούνται δραστηριότητες ασύμβατες με την επιχειρηματική/επαγγελματική δραστηριότητα του πελάτη και το εν γένει συναλλακτικό/οικονομικό του προφίλ. Αν διαπιστώνεται σημαντική αύξηση καταθέσεων επιχείρησης, χωρίς αντίστοιχη αύξηση της δραστηριότητας της. Αν κατατίθενται σε λογαριασμό μεγάλα ποσά σε μετρητά, τα οποία δεν δικαιολογούνται από την επιχειρηματική δραστηριότητα του πελάτη και το συναλλακτικό/οικονομικό του προφίλ. Όταν σε συναλλαγές εμπορικής εταιρείας πραγματοποιούνται κατά κανόνα με μετρητά και όχι με τα συνήθως χρησιμοποιούμενα αξιόγραφα και μέσα πληρωμής για τη διενέργεια εμπορικών συναλλαγών.

4. Σε περιπτώσεις συναλλαγών με μετρητά όπου πραγματοποιούνται μεγάλου ύψους καταθέσεις και αναλήψεις μετρητών που δεν δικαιολογούνται από το οικονομικό / συναλλακτικό προφίλ του πελάτη. Αν γίνεται αντιληπτό ότι λογαριασμός καταθέσεων πιστώνεται με καταθέσεις μεγάλων ποσών σε μετρητά από τρίτους, χωρίς να εμφανίζεται στην τράπεζα ο δικαιούχος του λογαριασμού. Καθώς επίσης και αν διαπιστώνεται κίνηση λογαριασμών με πολλές καταθέσεις μετρητών και αντίστοιχες αναλήψεις με έκδοση επιταγών μεγάλων ποσών ενώ το υπόλοιπο των λογαριασμών παραμένει χαμηλό. Επίσης σε περίπτωση που ανταλλάσσονται μεγάλες ποσότητες χαρτονομισμάτων μικρής ονομαστικής αξίας έναντι

χαρτονομισμάτων μεγαλύτερης αξίας. Άλλη σημαντική περίπτωση είναι όταν γίνονται στον ίδιο λογαριασμό πολυάριθμες διαδοχικές καταθέσεις μικρών ποσών, το συνολικό ύψος των οποίων είναι ιδιαίτερα σημαντικό.⁶

1.8 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκαν βασικοί ορισμοί όπως τι είναι το «βρώμικο χρήμα», τι είναι το «ζέπλυμα βρώμικου χρήματος», δόθηκαν οι προσδιοριστικοί παράγοντες για το πότε έχουμε «ζέπλυμα βρώμικου χρήματος» και πώς αυτό μετράται και πώς επιδρά στην ελληνική οικονομία και δόθηκαν ενδεικτικά μερικές ύποπτες δραστηριότητες που ενδεχομένως υποδηλώνουν «ζέπλυμα βρώμικου χρήματος» κατά την Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τραπέζης της Ελλάδος.

Σε γενικές γραμμές τέθηκαν οι βάσεις και αναλύθηκε γιατί το «βρώμικο χρήμα» είναι κάτι που έχει απασχολήσει την παγκόσμια κοινότητα και την διεθνή βιβλιογραφία.

6. Αποφάσεις Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων ΕΤΠΘ 285/6/9.7.2009 Ενδεικτική τυπολογία ασυνηθών ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν. 3691/2008 (Ενδεικτική τυπολογία ασυνηθών ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν.3691/2008)

Για πρόσβαση στο σύνολο των οδηγιών όπως αυτές αναφέρονται στην απόφαση 285/6/9.7.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ) διαθέσιμο στην δ/νση:

http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/apofasi_te_typologia_jx_kai_xt_fek2182009.pdf

[Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Τι ορίζεται ως «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και οργανωμένο έγκλημα

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν οι όροι της «χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» και του οργανωμένου εγκλήματος όπως αυτοί αποδίδονται από διεθνείς οργανισμούς, αλλά και από τον ελληνικό ποινικό κώδικα.

Θα αναλυθούν οι προσδιοριστικοί παράγοντες κατά τους οποίους έχουμε χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος και θα αναφερθούν κάποιες ύποπτες δραστηριότητες που ενδεχομένως υποδηλώνουν χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος.

2.2 Ορισμός για την «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»

“Organized criminal group” shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit”. (UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, Vienna σελ.5)

“Οργανωμένο έγκλημα είναι οι παράνομες δραστηριότητες που γίνονται από ομάδες τριών ή περισσότερων ατόμων, ομάδες που υφίστανται για παρατεταμένο χρονικό διάστημα και έχουν σκοπό την διάπραξη σοβαρών εγκλημάτων μέσω συντονισμένης δράσης χρησιμοποιώντας τον εκφοβισμό, τη βία, τη διαφθορά ή άλλα μέσα, προκειμένου να

επιτύχουν άμεσα ή έμμεσα οικονομικά και όχι μόνο οφέλη” (UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, Vienna σελ.5)⁷.

Στην χώρα μας ως εγκληματική δραστηριότητα και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες υπάρχει ακόμα και όταν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία έλαβαν χώρα στο έδαφος άλλου κράτους, εφόσον αυτές θα ήταν βασικό αδίκημα αν διαπράττονταν στην Ελλάδα και θεωρούνται αξιόποινες σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού. Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, κατά την νομοθεσία που διέπει την χώρα μας, αποτελεί αδίκημα που προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 187Α του Ποινικού Κώδικα, όπως αυτή αντικαθίσταται με την παρ. 1 του άρθρου 53 του παρόντος νόμου 3691/2008.

Ως εγκληματικές δραστηριότητες νοούνται η διάπραξη ενός ή περισσότερων από τα ακόλουθα αδικήματα που καλούνται εφεξής «βασικά αδικήματα»:⁸

- α) εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ)),
- β) τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (άρθρο 187Α ΠΚ)
- γ) παθητική δωροδοκία (άρθρο 235 ΠΚ),
- δ) ενεργητική δωροδοκία (236 ΠΚ),
- ε) δωροδοκία δικαστή (237 ΠΚ),
- στ) εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323Α ΠΚ),
- ζ) απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386Α ΠΚ),

7. Ολόκληρο το κείμενο του συνεδρίου των Ηνωμένων Εθνών διαθέσιμο στην δ/νση: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

8. Το ΦΕΚ του νόμου όπως έχει αναρτηθεί από την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας. Διαθέσιμο στην παρακάτω δ/νση: http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/v3691_2008.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

η) σωματεμπορία (άρθρο 351 ΠΚ),

θ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 20, 21, 22 και 23 του

ν. 3459/2006 «Κώδικας Νόμου για τα Ναρκωτικά»(ΦΕΚ103 Α΄),

ι) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του ν. 2168/1993 «Όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες κ.λπ.» (ΦΕΚ 147 Α΄), :

ια) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 53, 54, 55, 61 και 63 του ν. 3028/2002 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153 Α΄),

ιβ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 3 του ν.δ. 181/1974 «Περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών» (ΦΕΚ 347 Α΄),

ιγ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παράγραφοι 5, 6, 7 και 8 και στο άρθρο 88 του ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (ΦΕΚ 212 Α΄),

ιδ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα τρίτο, τέταρτο και έκτο του ν. 2803/2000 «Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» (ΦΕΚ 48 Α΄),

ιε) δωροδοκία αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού, όπως προβλέπεται στο άρθρο δεύτερο του ν. 2656/1998 «για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές» (ΦΕΚ 265 Α΄),

ιστ) δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπεται: α) στα άρθρα 2, 3 και 4 της Σύμβασης περί καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2802/2000 (ΦΕΚ 47 Α΄) και β) στα άρθρα τρίτο και τέταρτο του ν.2802/2000,

ιζ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 29 και 30 του ν.3340/2005 «Για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης αγοράς» (ΦΕΚ 112 Α΄),

η) κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος.

2.3 Προσδιοριστικοί παράγοντες για την έννοια «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και του οργανωμένου εγκλήματος

Το οργανωμένο έγκλημα απειλεί ολοένα και περισσότερο της δομές των σύγχρονων κρατών. Σε αυτό μάλιστα βοηθούνται από μία σειρά οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών ακόμα και τεχνολογικών παραγόντων που δυσχεραίνουν τον εντοπισμό τους. Εκτιμάται ότι το σύνολο του βρώμικου χρήματος που έχει δημιουργηθεί και διακινείται μέσω αυτών των εγκληματικών οργανώσεων ανέρχεται σε πάνω του ενάμιση τρισεκατομμυρίου δολαρίων (Lilley, 2003, σελ. 29).

Στην χώρα μας το χρήμα αυτό συγκεντρώνεται από διάφορες παράνομες πηγές οι κυριότερες των οποίων είναι η διακίνηση και το εμπόριο των ναρκωτικών ουσιών, η διακίνηση προϊόντων απομιμήσεων, η διακίνηση όπλων, παράνομων τσιγάρων, παράνομων οινοπνευματωδών ποτών, trafficking (διακίνηση γυναικών και ανηλίκων), η παροχή υπηρεσιών “φύλαξης”, η κλοπή αυτοκινήτων, συμμορίες δολοφόνων και “συνδικάτων εγκλήματος” (πληρωμένοι εκτελεστές) και ως αναπτυσσόμενη μορφή του οργανωμένου εγκλήματος μπορεί να χαρακτηριστεί, η απάτη εναντίον των συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κουράκης, 2000).

Τα άτομα τα οποία συμμετέχουν σε εγκληματικές ομάδες έρχονται από την δεξαμενή αυτών που συμμετέχουν σε παράνομες δραστηριότητες. Γνωρίζουν και οι ίδιοι ότι μόνο έτσι θα μπορέσουν να συλληφθούν από τις αρμόδιες αρχές οπότε έχουν μια σειρά από επιστημονικά καταρτισμένους ανθρώπους όπως οικονομολόγους, νομικούς, λογιστές, φοροτεχνικούς κ.α. για να καταφέρνουν να αξιοποιούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα και τα κενά του και να αξιοποιούν όλη την σύγχρονη τεχνολογία προς όφελος τους (Τραγάκης, 1998).

Εκτός αυτού έχει αναπτυχθεί μια μεγάλη δέσμη δραστηριοτήτων και οι πιο οργανωμένες εγκληματικές ομάδες έχουν μια εξέχουσα οργανωτική δομή διοίκησης που μοιάζει έντονα με τον τρόπο λειτουργίας μεγάλων πολυεθνικών εταιριών. Είναι γνωστό ότι οι οργανωμένες αυτές εγκληματικές ομάδες, προκειμένου να επιτύχουν τους σκοπούς τους, δεν διστάζουν να διεισδύσουν ακόμα και στον κρατικό μηχανισμό των Χωρών, διαφθείροντας πρόσωπα και

καταστάσεις. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι εγκληματικές ομάδες είναι άρτια δομημένες και εμφανίζουν στην οργανωτική δομή τους κάποια ιεραρχία:⁹

- Υπάρχουν αρχηγικά και απλά μέλη.
- Υπάρχουν ηγετικά μέλη τα οποία είναι επιφορτισμένα με την επιτήρηση και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της ομάδας, εκτός των συνόρων της χώρας ίδρυσής της.
- Υπάρχουν εξειδικευμένα μέλη για την διεκπεραίωση ειδικών και επικίνδυνων αποστολών.
- Υπάρχουν περισσότερες από μία χώρες που χρησιμοποιούνται ως βάσεις (έδρες) της ομάδας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα προαναφέρθηκαν, γίνεται αντιληπτό ότι η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και μάλιστα των οργανωμένων ομάδων που έχουν διεθνοποιηθεί, δεν είναι ένα απλό και εύκολο ζήτημα, αλλά απαιτούνται ιδιαίτεροι χειρισμοί, σωστή οργάνωση, μακροχρόνιες και επίπονες προσπάθειες, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 187 παρ. 1 οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για την στοιχειοθέτηση του αδικήματος της εγκληματικής οργάνωσης είναι οι ακόλουθες:

- Συγκρότηση ή ένταξη σε ομάδα
- Η ομάδα πρέπει να είναι δομημένη
- Συμμετοχή στην ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων

9. Αστυν. Α' Εμμανουήλ Λυδάκης, Το οργανωμένο έγκλημα Έννοια, χαρακτηριστικά, αντιμετώπιση. Διαθέσιμο στην δ/ση:

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2481&Itemid=400&lang= [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

- Η ομάδα να έχει διάρκεια δράσης
- Να επιδιώκει την τέλεση περισσότερων του ενός από τα προβλεπόμενα κακούργηματα

Γενικότερα δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο μοντέλο που να μπορούν να ενταχθούν οι εγκληματικές και τρομοκρατικές οργανώσεις. Η κάθε μία έχει διαφορετικό τρόπο δράσης, διαφορετική δομή, διαφορετική δραστηριοποίηση και διαφορετικούς τρόπους κάλυψης των ενεργειών τους για να μην γίνουν αντιληπτοί από τις διωκτικές αρχές. Δυστυχώς η οργάνωση των διεθνών εγκληματικών οργανώσεων είναι από τις καλύτερες που υπάρχουν στον κόσμο (Gilmore, 1999).

2.4 Ύποπτες δραστηριότητες που ενδεχομένως υποδηλώνουν χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (ΕΤΠΘ) η οποία υπόκειται στην Τράπεζα της Ελλάδος και η οποία είναι η επιβλέπουσα αρχή για τα τραπεζικά και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας μας, έχει εκδώσει ένα τυπολόγιο το οποίο αναφέρει πιθανές ενδείξεις ότι πελάτες των τραπεζικών ιδρυμάτων ενδεχομένως να συνδέονται με την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και την διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής(ΟΜΚ). Η εγρήγορση και η παρατηρητικότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων μπορεί να αποτρέψει την χρησιμοποίηση του τραπεζικού συστήματος ως μέσο για την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για αυτό ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή θα πρέπει να δίνεται όταν :

1. Διενεργούνται συναλλαγές από φυσικά ή νομικά πρόσωπα οι οποίες εμφανίζουν χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να συνδεθούν με τη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής (ΟΜΚ) περιλαμβανομένης της διασποράς της τεχνολογίας παραγωγής ΟΜΚ και της παραγωγής ή διάθεσης συστημάτων μεταφοράς ή εκτόξευσής τους:

- Στη συναλλαγή εμπλέκονται φυσικά ή νομικά πρόσωπα από χώρα υψηλού κινδύνου όσον αφορά στη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής,

- Αγοραπωλησία αγαθών διττής χρήσεως κατά την έννοια του Κανονισμού (ΕΚ) 1334/2000 περί του κοινοτικού συστήματος ελέγχου των εξαγωγών ειδών και τεχνολογίας διπλής χρήσης

- Ο αγοραστής δεν έχει ιστορικό αγορών του ίδιου ή αντίστοιχων αγαθών.

- Χρησιμοποιούνται παρακαμπτήριες οδοί για τη μεταφορά του φορτίου ή τη διεκπεραίωση χρηματοοικονομικών συναλλαγών.

- Ο εξαγωγέας έχει ιστορικό διοικητικών παραβάσεων όσον αφορά στις εξαγωγικές του δραστηριότητες.

2. Πραγματοποιούνται συναλλαγές σε λογαριασμούς μη κερδοσκοπικών ή φιλανθρωπικών οργανώσεων που δεν δικαιολογούνται από το σκοπό της οργάνωσης με βάση τους σκοπούς ή το καταστατικό της.

3. Πραγματοποιείται μεγάλος αριθμός εμβασμάτων από ή προς χώρες υψηλού κινδύνου, χωρίς να υπάρχει εύλογος επιχειρηματικός ή άλλος οικονομικός σκοπός.

4. Παρουσιάζονται ελλιπή στοιχεία αναφορικά με τον πληρωτή σε εισερχόμενα εμβάσματα που πιστώνονται σε λογαριασμούς μη κερδοσκοπικών ή φιλανθρωπικών οργανώσεων.

5. Γίνονται μεταφορές κεφαλαίων σε μικρά ποσά, ώστε να πιθανολογείται προσπάθεια να αποφευχθεί η πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη ή η καταγραφή των στοιχείων της συναλλαγής.

6. Δίνεται εντολή στην τράπεζα να αποστείλει έμβασμα στο εξωτερικό, ιδίως σε χώρες υψηλού κινδύνου, με ελλιπείς ή παραπλανητικές πληροφορίες σχετικά με τον δικαιούχο.

7. Πελάτης εμπλέκεται σε εμπορικές συναλλαγές με περιοχές υψηλού κινδύνου, όταν δεν φαίνεται να υπάρχουν εύλογοι επιχειρηματικοί λόγοι για τη διενέργεια συναλλαγών με αυτές τις περιοχές.

8. Παρουσιάζονται ενδείξεις λειτουργίας παράνομου μηχανισμού μεταφοράς κεφαλαίων («hawala»), για παράδειγμα αποστολή από ιδιοκτήτες καταστημάτων εμβασμάτων

σημαντικού ύψους, που δεν δικαιολογούνται από την εμπορική τους δραστηριότητα, ιδίως σε περιοχές με έντονη παρουσία μεταναστών.¹⁰

2.5 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκε το τί ορίζουμε ως «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και του οργανωμένου εγκλήματος όπως αναφέρεται στον ελληνικό ποινικό κώδικα δικονομίας, ποιοί είναι οι προσδιοριστικοί παράγοντες που κατά τους οποίους έχουμε «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και ποιές κατά την Τράπεζα της Ελλάδος ύποπτες συναλλαγές ενδεχομένως να υποδηλώνουν «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».

Όπως και στο προηγούμενο κεφάλαιο έτσι και σε αυτό τέθηκαν οι βάσεις για την περαιτέρω ανάλυση του σύγχρονου φαινομένου της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσα από το χρηματοπιστωτικό σύστημα και πως αυτό το φαινόμενο απασχολεί την παγκόσμια κοινότητα.

10. Αποφάσεις Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων ΕΤΠΘ 285/6/9.7.2009 Ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν. 3691/2008 (Ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν.3691/2008) Β. σελ. 12 Διαθέσιμο στην δ/ση:

http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/apofasi_te_typologia_jx_kai_xt_fek2182009.pdf

[Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Στάδια – διαδικασίες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν οι τεχνικές και τα στάδια που ακολουθούν εκείνοι που θέλουν να «ξεπλύνουν» τα «βρώμικα χρήματα τους».

Θα αναλυθούν όλοι οι μέχρι τώρα γνωστοί, κατά τη διεθνή βιβλιογραφία, τρόποι που χρησιμοποιούνται για «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» όπως αυτοί έχουν προκύψει από χρόνια μελέτης και κατηγοριοποίησης από τους μελετητές του φαινομένου.

3.2 Φάσεις και τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

Στην προσπάθεια για αντιμετώπιση και πρόληψη του φαινομένου, γίνονται διεθνώς έρευνες για να βρεθούν οι τρόποι με τους οποίους το μαύρο χρήμα κινείται, πώς το αποκτάται και πώς αυτό διαχειρίζεται. Στις μελέτες αυτές προέκυψε ότι κατά τη διεκπεραίωση της νομιμοποίησης των εσόδων παράνομων δραστηριοτήτων, εμφανίζονται επαναλαμβανόμενα τελούμενες συγκεκριμένες πράξεις, γεγονός το οποίο μας επιτρέπει να τις συστηματοποιήσουμε σε μοντέλα. Αυτό μας δίνει ένα πλεονέκτημα για να γνωρίζουμε την πορεία του μαύρου χρήματος και ίσως οδηγηθούμε στην πάταξη του.

Φυσικά αυτό δεν είναι κάτι εύκολο γιατί το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος είναι μια διαδικασία που συχνά είναι πολύπλοκη και όχι μια απλή πράξη και είναι δύσκολο να ακολουθήσεις τα ίχνη της. Επιπλέον η εμπειρία έχει δείξει ότι, όσο πιο προηγμένες είναι οι μέθοδοι αποτροπής και ελέγχου, τόσο πιο προηγμένες τείνουν να είναι και οι μέθοδοι ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, μέχρι που η μία ή η άλλη πλευρά θα φθάσει στο σημείο της φθίνουσας απόδοσης (Gilmore, 1999).

Παρακάτω θα γίνει μία προσπάθεια να παρουσιασθούν τα μοντέλα που συναντώνται στην βιβλιογραφία και έχει βρεθεί ότι ακολουθούνται για την νομιμοποίηση του μαύρου χρήματος.

3.2.1 Το κυκλικό μοντέλο

Στο κυκλικό μοντέλο τα χρήματα τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, παρατηρείται ότι ακολουθούν μία κυκλική πορεία. Τα χρήματα αυτά εισέρχονται στη νόμιμη οικονομία όπου και επενδύονται ή αλλιώς τοποθετούνται ή συσσωρεύονται (placement / layering). Στην συνέχεια τα χρήματα αυτά μετά την τοποθέτηση τους αφού έχουν μετατραπεί σε «νόμιμα», χρησιμοποιούνται ξανά μέσω της παράνομης οικονομίας ώστε να χρηματοδοτήσουν εκ νέου παράνομες δραστηριότητες. Η χρήση αυτών των κεφαλαίων μπορεί να γίνει, είτε άμεσα, με απευθείας χρηματοδότηση εγκληματικών δράσεων είτε έμμεσα μέσω αρχικά χρηματοδότησης νόμιμων επιχειρήσεων (Blomberg, et. al . 2004).

3.2.2 Το τελεολογικό μοντέλο

Το μοντέλο αυτό αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε από τον Ελβετό καθηγητή Dr. Jürg-Beat Ackermann σε συνεργασία με τον αμερικανό Καθηγητή Dr. James Preston. Βασικός σκοπός του μοντέλου αυτού είναι η εστίαση στους σκοπούς της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Σύμφωνα με την άποψη τους, για να πετύχουν τον στόχο τους, την νομιμοποίηση των παράνομων χρημάτων που αποκτήθηκαν, έχουν στην διάθεση τους κάποιους τρόπους για να επιλέξουν πως θα το πετύχουν. Αφού τα άτομα αυτά αποφασίσουν τον τρόπο που θα ακολουθήσουν, το επόμενο βήμα είναι η προσπάθεια για κάλυψη των δραστηριοτήτων τους, με τη βοήθεια ατόμων που έχουν τη δύναμη να το πραγματοποιήσουν. Τέτοιοι άνθρωποι πρέπει να είναι άτομα στις επονομαζόμενες θέσεις κλειδιά, όπως δημόσιοι υπάλληλοι που εργάζονται σε εφορίες και υπουργεία καθώς και δικαστικοί και δικηγόροι, οι οποίοι εξυπηρετούν το «καμουφλάρισμα» των περιουσιακών στοιχείων (Blomberg, et. al ., 2004). Το μοντέλο αυτό περιλαμβάνει τρία επίπεδα:

A) Τους σκοπούς της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:

- Η ολοκλήρωση, δηλαδή η μετατροπή των παράνομων χρημάτων σε νόμιμα
- Η επένδυση των χρημάτων αυτών στη νόμιμη οικονομία

- Η αποφυγή πληρωμής φορολογίας για τα χρήματα αυτά.

- Η χρησιμοποίηση των χρημάτων αυτών για χρηματοδότηση παράνομων δραστηριοτήτων

B) Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν:

- Επέκταση των παράνομων δραστηριοτήτων όχι πέρα από τα στενά εθνικά όρια μίας χώρας.

- Δημιουργία εταιριών βιτρίνες.

- Χρησιμοποίηση αξιόγραφων και λογαριασμών με τους οποίους μπορούν να μεταφέρουν χρήματα σε όλο τον κόσμο.

- Χρηματοδότηση παράνομων δραστηριοτήτων και εγκληματικών ενεργειών

Γ) Παράγοντες που ενισχύουν τη διάδοση του φαινομένου:

- Οι δραστηριότητες αυτές πλέον έχουν διεθνή χαρακτήρα καθώς δε περιορίζονται πλέον σε εθνικά όρια. Σε αυτό συμβάλει καταλυτικά και η αδυναμία συγκρότησης κοινής πολιτικής από πλευράς των εθνικών κρατών, ώστε να καταπολεμηθεί το οικονομικό έγκλημα.

- Η απόκρυψη μέσω νομικών προσώπων, κατάτμηση και αλυσιδωτά αποτελέσματα (layering)

- Η προστασία του απορρήτου

- Η εφαρμογή των σύγχρονων ηλεκτρονικών συστημάτων πληρωμών στον τραπεζικό τομέα. (Καραδήμας - Καραδήμα, 2015)

3.2.3 Το μοντέλο των φάσεων

Ο κυριότερος στόχος που γίνεται το «ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος» είναι η μετατροπή των αποκτηθέντων χρημάτων από παράνομες ενέργειες σε νόμιμα. Ο λόγος που γίνεται αυτό είναι γιατί αν τα χρήματα που αποκτήθηκαν με αυτόν τον τρόπο δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην νόμιμη οικονομία, είναι άχρηστα. Για να είναι χρήσιμά τα χρήματα

αυτά, είναι αναγκαίο να ενταχθούν στην νόμιμη οικονομία και κατ' επέκταση να επενδυθούν (Blomberg, et . al ., 2004).

Δημιουργός των μοντέλων των φάσεων είναι ο Ελβετός Paolo Bernasconi, ο οποίος και αποτέλεσε πρωτεργάτη της εισαγωγής διατάξεων στον Ελβετικό Ποινικό Κώδικα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Το μοντέλο ξεχωρίζει το ξέπλυμα σε πρώτου και δευτέρου βαθμού και διακρίνει τις χώρες σε δύο κατηγορίες. Σε χώρες εμπορίου, όπου δημιουργείται το παράνομο χρήμα και στις χώρες όπου ξεπλένεται. Οι φάσεις έχουν ως εξής:

Η πρώτη φάση αφορά νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, άμεσα προερχομένων από ποινικά κολάσιμες πράξεις. Η διακίνηση μετρητών κατά κανόνα και με βραχυπρόθεσμες συναλλαγές.

Η δεύτερη φάση αφορά νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων προερχομένων αποκλειστικά από την τέλεση παράνομων πράξεων. Η δημιουργία μέσο-μακροπρόθεσμων εταιριών και ο στόχος σε αυτή τη φάση είναι η απάλειψη του στίγματος της παρανομίας από τα εγκληματικής προέλευσης περιουσιακά στοιχεία, προσδίδοντάς τους τον χαρακτήρα νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας (Κάτσιος, 1998).

3.3 Το Αμερικανικό μοντέλο των τριών φάσεων

Οι αμερικανικές αρχές σε μια προσπάθεια τους να συστηματοποιήσουν τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους από άτομα που προβαίνουν σε ξέπλυμα χρήματος συνέλεξαν στοιχεία από τις τελωνειακές τους υπηρεσίες και δημιούργησαν το ονομαζόμενο μοντέλο των τριών φάσεων (Unger,et. al., 2006).

Το Αμερικανικό μοντέλο των τριών φάσεων αναπτύσσεται ως εξής:

1) Η φάση της τοποθέτησης (placement stage), κατά το οποίο το ρευστό «βρώμικο χρήμα» αναμιγνύεται με κεφάλαια τα οποία είναι νόμιμα και διακινούνται όλα μαζί στην οικονομία. Πολλές φορές τα χρήματα αυτά διοχετεύονται σε τράπεζες και γενικότερα σε χρηματοπιστωτικού οργανισμούς, καθώς και μεταφέρονται από τη μία χώρα στην άλλη,

με σκοπό να τοποθετηθούν σε τραπεζικούς λογαριασμούς (Unger, et. al., 2006)

Με τη μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων φυσικού χρήματος αυξάνεται και ο κίνδυνος κλοπής ή υπεξαίρεσής τους για αυτό και οι κάτοχοι τους προσπαθούν να τα διοχετεύσουν στο νόμιμο τραπεζικό σύστημα. Το στάδιο αυτό θεωρείται το κρίσιμότερο για την αποκάλυψη της παράνομης δραστηριότητας από τις εποπτικές αρχές. Με την ολοκλήρωση της τοποθέτησης τα έσοδα από παράνομες δραστηριότητες δεν έχουν πλέον τη μορφή χρήματος.

2) Το επόμενο στάδιο είναι η φάση της διαστρωμάτωσης (layering stage), κατά το οποίο μέσω ενός πολύπλοκου δικτύου οικονομικών συναλλαγών γίνεται μεταφορά χρημάτων σε λογαριασμούς υπεράκτιων εταιριών (offshore) σε χώρες που υποθάλπουν παράνομες οικονομικές δραστηριότητες (Yuksel, 1991), οι όπως είναι πιο διαδεδομένα γνωστές ως χώρες φορολογικών παραδείσων. Έπειτα τα παράνομα αυτά χρήματα επιστρέφουν μέσω των λογαριασμών των υπεράκτιων εταιριών ξανά στη νόμιμη οικονομία, απαλλαγμένα πλέον από κάθε ενοχοποιητικό στοιχείο που να δηλώνει την προέλευση τους. Όλη η παραπάνω διαδικασία γίνεται για να χαθούν τα ίχνη του βρώμικου χρήματος και να μην μπορούν να συνδεθούν οι κάτοχοι τους με παράνομες δραστηριότητες. Σημαντικό ρόλο στην δράση τέτοιων κυκλωμάτων διαδραματίζουν οι διεθνείς συνθήκες μεταξύ των κρατών που επιτρέπουν το ελεύθερο εμπόριο. Καθοριστικό όμως ρόλο έχει η ύπαρξη οικονομικών παραδείσων που υποθάλπουν τέτοιες οικονομικές δραστηριότητες, όπου διαμέσου των λεγόμενων υπεράκτιων εταιριών (offshore) διακινούν και «ξεπλένουν» τα παράνομα χρήματα.

3) Τελευταίο στάδιο είναι η φάση της ολοκλήρωσης (integration stage), κατά το οποίο έχουμε εισχώρηση των παράνομα αποκτηθέντων χρημάτων στην υγιή οικονομία της χώρας, αφού πλέον έχει εξαλειφθεί κάθε ίχνος της παράνομης προέλευσης τους. Τώρα πια, τα κεφάλαια αυτά εμφανίζονται ως νόμιμα επιχειρηματικά κεφάλαια (Araujo, 2008). Επιτυχία κατά την φάση της ολοκλήρωσης υπάρχει όταν καταφέρουν και επανεντάξουν τα παράνομα αποκτηθέντα χρήματα στην υγιή οικονομία της χώρας ή όταν επενδυθούν εκ νέου στην χρηματοδότηση παράνομων δραστηριοτήτων, εκεί δηλαδή από όπου ξεκίνησαν (Yuksel, 1991).

3.4 Προσέγγιση των πιο γνωστών τεχνικών «ξεπλύματος παράνομου χρήματος».

Θα παρουσιασθούν μερικές από τις πιο συχνά συναντώμενες τεχνικές με τις οποίες προσπαθούν να «ξεπλύνουν» τα παράνομα αποκτηθέντα χρήματα.

3.4.1 Η λαθραία μεταφορά του φυσικού χρήματος

Αυτή η μέθοδος είναι η πιο επικίνδυνη για να ανακαλυφθεί ο δράστης γιατί κατά την μέθοδο αυτή ο δράστης μεταφέρει φυσικό χρήμα είτε σε βαλίτσες, είτε σε φορτία εμπορευμάτων, είτε με ότι άλλο πιθανό ή απίθανο τρόπο ώστε να φτάσει το φυσικό χρήμα σε κάποια χώρα «φορολογικό παράδεισο» (Argentieri, et. al., 2006). Έτσι από εκεί μετά να μπορεί να επανεντάξει τα παράνομα αποκτηθέντα χρήματα στην υγιή οικονομία.

3.4.2 Η μέθοδος του μурμηγκιού (smurfing or structuring)

Αυτή η μέθοδος είναι και η πιο διαδεδομένη. Με αυτή την μέθοδο το «βρώμικο χρήμα» διοχετεύεται στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσω πολλών μικρών συναλλαγών που θεωρητικά δεν κινούν υποψίες για το Τραπεζικό Ίδρυμα (Baker, 2005). Για την χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου χρειάζεται ένας μεγάλος αριθμός ατόμων που αναλαμβάνουν αυτό το έργο. Τέλος όμως κατά την βιβλιογραφία αναφέρεται ότι για να επιτύχει αυτή η μέθοδος θα πρέπει να έχει την συνεργασία κάποιου Τραπεζικού Ιδρύματος είτε αυτή είναι ενεργή είτε απλά παθητική.

3.4.3 Τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα (offsore)

Η επόμενη μέθοδος είναι η χρησιμοποίηση των υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων που είναι ευρέως γνωστά και ως «φορολογικοί παράδεισοι», τα οποία άρχισαν να εμφανίζονται την περίοδο των δεκαετιών του '70 και του '80. Χαρακτηριστικό τους είναι η παροχή ενός άκρως φιλελεύθερου περιβάλλοντος για τον τραπεζικό και επιχειρηματικό τομέα, τόσο σχετικά με τη φορολόγηση των δραστηριοτήτων και των συναλλαγών, όσο και σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο (Hülse, 2008). Ως φυσικό συνεπακόλουθο αυτής της φιλελεύθερης πολιτικής των χωρών αυτών και του θεσμικού πλαισίου (εγγυημένη ανωνυμία / απόρρητο) που διέπει της Τραπεζικές συναλλαγές ήταν η προσέλκυση πελατείας

που έχει σχέση με φοροαποφυγή, φοροδιαφυγή και νομιμοποίηση εσόδων από κάθε είδους εγκληματικές δραστηριότητες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα των εποπτικών αρχών των νήσων Καϋμάν λειτουργούν 233 τραπεζικά ιδρύματα από τα οποία υπηρεσίες σε τουρίστες και γενικά λειτουργία ως κανονικά Τραπεζικά Ιδρύματα έχουν μόνο 6 από αυτές.¹¹

3.4.4 Ανάμιξη νομίμων και παρανόμων εσόδων(*blending – merging*)

Σε αυτή τη μέθοδο έχουμε να κάνουμε με μια εγκληματική οργάνωση που συνεργάζεται με μια νόμιμη επιχείρηση. Αυτό που επί της ουσίας γίνεται είναι ότι αναμιγνύεται το βρώμικο χρήμα με τα νόμιμα έσοδα της επιχείρησης. Αξιοποιείται έτσι ο συναλλακτικός κύκλος της νόμιμης εταιρίας και εντάσσονται μέσα σε αυτόν τα βρώμικα χρήματα στο υγιές οικονομικό σύστημα αποκτώντας έτσι νομιμοφάνεια (Nawaz, et. al., 2002). Σύνηθες μάλιστα είναι να χρησιμοποιούνται πέραν τις μιας εταιρίας, με στόχο αν αποκαλυφθεί η δράση της από τις διωκτικές αρχές να μην σταματήσει η δράση τους αλλά να συνεχιστεί απρόσκοπτα το «ξέπλυμα» μέσω των υπολοίπων εταιριών.

Συνήθως προτιμώνται εταιρίες που δεν έχουν να κάνουν με συγκεκριμένα προϊόντα, για να μην τους ανακαλύψουν μέσω των τιμολογίων αλλά προτιμώνται επιχειρήσεις που να παρέχουν κάποιας μορφής υπηρεσία, π.χ. μάρκετινγκ ή διαφήμιση. Έτσι μέσω αυτών των εταιριών είναι δύσκολο να αποδειχτεί πόσα ακριβώς ήταν τα παράνομα έσοδα και πόσα τα νόμιμα. Ένας ακόμη λόγος που μπορεί να ωθήσει τους επιχειρηματίες να ασχοληθούν με το ξέπλυμα χρήματος είναι ότι με το ξέπλυμα μπορεί για κάποιο χρονικό διάστημα, μικρό ή μεγάλο, να αυξήσει σε μεγάλο βαθμό την ανταγωνιστικότητά τους έναντι των άλλων επιχειρήσεων και έτσι μπορούν να αποκομίζουν συμπληρωματικές πηγές εισοδημάτων και να βελτιώνουν την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης.

11. Νομισματική αρχή των νήσων Καϋμάν. Διαθέσιμο στην δ/ση: <http://www.cimoney.com.ky/WorkArea/DownloadAsset.aspx?id=618>
Δίνεται και η επίσημη ιστοσελίδα για άντληση περαιτέρω πληροφοριών: http://www.cimoney.com.ky/stats_reg_ent/stats_reg_ent.aspx?id=200
[Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

3.4.5 Το παράνομο χρηματοπιστωτικό σύστημα

Μία ακόμα μέθοδος που έχει κάνει την εμφάνιση της είναι η πρακτική των εγκληματιών να αγοράζουν με μαύρο χρήμα νόμιμα αποκτηθέντα ποσά. Στην χώρα μας τρανταχτό φαινόμενο ήταν η αγορά κερδισμένων δελτίων ΟΠΑΠ. Κοινό μυστικό ήταν ότι προκειμένου να εμφανίσουν ότι τα χρήματα αποκτήθηκαν νόμιμα, έβρισκαν και αγόραζαν από τους κατόχους των δελτίων, πληρώνοντας πάνω από την αξία των κερδισμένων δελτίων του ΟΠΑΠ, τα οποία έπειτα εξαργύρωναν νομιμοποιώντας τα «μαύρα» χρήματα τους.

Αντίστοιχη μέθοδο στην Αμερική ακολουθούσαν οι εγκληματικές οργανώσεις όπου αγόραζαν μέσω γραφείων εξαργύρωσης επιταγών συνταξιοδότησης και επιδομάτων απορίας τις επιταγές των δικαιούχων με χρήματα που προερχόταν από εγκληματικές δραστηριότητες και στη συνέχεια εξαργύρωναν αυτές τις επιταγές μέσω του νόμιμου τραπεζικού συστήματος έχοντας «ξεπλύνει» τα χρήματα τους.

3.4.6 Το νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα

Η νομοθεσία των περισσότερων Δυτικών χωρών απαγορεύει την κατάθεση χρημάτων αν προηγουμένως δεν έχει προηγηθεί η πλήρης αναγνώριση των στοιχείων του πελάτη. Για να παρακάμψουν αυτό το εμπόδιο οι εγκληματικές οργανώσεις είτε προσπαθούν να ελέγχουν το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (περίπτωση τράπεζας B.C.C.I), είτε προσπαθούν να δωροδοκήσουν τους υπαλλήλους, είτε τελικά μέσω κάποιου άλλου τρόπου καταφεύγουν σε χώρες που δεν έχουν θεσπίσει τέτοιους κανόνες (περίπτωση φορολογικών παραδείσων) (Τραγάκης, 1996).

3.4.7 Το Ισλαμικό τραπεζικό σύστημα

Στο Ισλαμικό τραπεζικό σύστημα λειτουργούν πάνω από εκατόν εξήντα ιδρύματα ανά τον κόσμο. Η λειτουργία τους στηρίζεται στις πολιτικές και θρησκευτικές αρχές του Κορανίου που χαρακτηρίζεται από μια ευελιξία που το καθιστά άκρως ελκυστικό στους μικρομεσαίους επενδυτές υπανάπτυκτων ή αναπτυσσόμενων μουσουλμανικών χωρών. Επικεντρώνεται στην χρηματοδότηση εμπορικών συναλλαγών και σε περιπτώσεις δανειοδοτήσεων που δεν προβλέπονται ποινικές ρήτρες για την ενήμερη εξυπηρέτηση του χρέους του οφειλέτη εντός των συμφωνηθέντων προθεσμιών όπως στις δυτικού τύπου τράπεζες. .

Ο ρόλος του Ισλαμικού τραπεζικού συστήματος στην νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες

ενέργειες είναι προφανής αν απλά μελετήσουμε τις χώρες στις οποίες δραστηριοποιούνται οι τράπεζες τους. Η Αίγυπτος, η Σαουδική Αραβία, το Κατάρ, το Μαρόκο, το Κουβέιτ, η Γουϊνέα, η Νιγηρία, το Πακιστάν, η Αλγερία, η Τουρκία και άλλες είναι ανάμεσα στις χώρες που δραστηριοποιούνται. Το γεγονός ότι το διεθνοποιούμενο ισλαμικό τραπεζικό σύστημα κυριαρχεί σε χώρες που είναι γνωστές για την παραγωγή και την διακίνηση ναρκωτικών καθώς επίσης και την εμπορία όπλων το κάνει δύσκολο να χρησιμοποιηθεί σαν ενδιάμεσος σταθμός για το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» γιατί θα κινήσει τις υποψίες των ελεγκτικών αρχών.

3.4.8. Η χρήση του «πλαστικού χρήματος»

Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιεί πιστωτικές κάρτες που έχουν εκδοθεί από τράπεζες υπεράκτιων (offshore) χωρών, συνήθως χωρίς όριο αγορών, με πληρωμή τους μέσω των λογαριασμών που τηρούνται στα τραπεζικά ιδρύματα από όπου έχουν εκδοθεί και οι κάρτες. Έτσι με την χρήση των καρτών αυτών για κάλυψη εξόδων οι χρεώσεις της κάρτας εξοφλούνται χωρίς καμία δυνατότητα ελέγχου για την προέλευση του χρήματος.

3.4.9 Η μέθοδος επαναδανεισμού

Η μέθοδος αυτή λειτουργεί πολύ απλά και χρησιμοποιείται σε πολλές παραλλαγές. Βασική αρχή σε όλες τις παραλλαγές είναι ότι εμπλέκεται «μαύρο χρήμα», μια τράπεζα και ένα δάνειο. Έχοντας καταφέρει οι εγκληματίες να εξάγουν τα μαύρα χρήματα σε τράπεζα του εξωτερικού (κατά πλειονότητα σε υπεράκτια χώρα) ζητούν από την τράπεζα αυτή να τους εκδώσει δάνειο για την κάλυψη αναγκών της εταιρίας με κάλυμμα τα χρήματα που υπάρχουν στον λογαριασμό τους. Αφού εκδοθεί και εκταμιευτεί το δάνειο τότε προχωρούν στην ολοσχερή εξόφληση του δανείου με τα μαύρα χρήματα που έχουν κατατεθειμένα στον λογαριασμό τους. Με την μέθοδο αυτή τα χρήματα που εισέπραξαν από το δάνειο είναι «καθαρά» και μπορούν να τα επανεισάγουν στο υγιές τραπεζικό σύστημα.¹²

12. McDonnell, R., (1998), "Money laundering methodologies and international and regional counter measures", Paper presented at the conference Gambling, Technology and Society: Regulatory Challenges for the 21 st Century, convened by the Australian Institute of Criminology in conjunction with the Australian Institute for Gambling Research and held in Sydney, 7-8 σελ. 6

http://www.aic.gov.au/media_library/conferences/gambling/mcdonnell.pdf

[Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

3.5 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκαν οι περισσότεροι από τους γνωστούς μέχρι σήμερα τρόπους που κατά την διεθνή βιβλιογραφία χρησιμοποιούνται για «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» όπως αυτοί έχουν προκύψει από χρόνια μελέτης και κατηγοριοποίησης από τους μελετητές του φαινομένου.

Παρατηρείται ότι η πληθώρα των μεθόδων που έχει ακολουθηθεί καθώς και οι ευφάνταστοι τρόποι που χρησιμοποιούνται για το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» επιτρέπει στους παρανομούντες να αποφεύγουν τους ελέγχους των διωκτικών αρχών .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ισχύον Διεθνές και Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για πρόληψη και καταστολή

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθεί το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που ισχύει για την πρόληψη και καταστολή του φαινομένου του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Κατόπιν της ανάλυσεως του θεσμικού πλαισίου και των μεταρρυθμίσεων του, θα παρουσιαστεί το Διεθνές και το Ευρωπαϊκό Κανονιστικό πλαίσιο και θα παρουσιαστεί πώς αυτά έχουν επηρεάσει και διαμορφώσει το ισχύον ελληνικό θεσμικό πλαίσιο.

4.2 Ισχύον Θεσμικό πλαίσιο για πρόληψη και καταστολή

Θα αναφερθούμε στο θεσμικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταστολή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος καθώς και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσω του Ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

4.2.1.Αναφορά στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταστολή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος καθώς και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσω του Ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Λόγω της μεγάλης άνθισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και στον ελληνικό χώρο έγινε αναγκαία η θέσπιση από τους κρατικούς φορείς νομοθεσίας και ενός κανονιστικού πλαισίου που να προστατεύει το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα καθώς και να συνάδει σε αντιστοιχία με το διεθνές και κοινοτικό πλαίσιο. Το εθνικό μας κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αποτελείται από τις παρακάτω νομικές πράξεις μέσω των οποίων έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη η ισχύουσα κοινοτική Οδηγία όπως και οι συμβάσεις της Βιέννης, του Στρασβούργου και των Ηνωμένων Εθνών:

- Ν. 2331/1995

- Ν. 1990/1991,

- Ν. 2655/1998 και Ν. 3034/2002

Πιο αναλυτικά, με το Νόμο 2331/1995 που σχετίζεται με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο και οι διατάξεις της κοινοτικής Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ. Ο νόμος αυτός, ο οποίος βρίσκει εφαρμογή σε πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ισχύει όπως έχει διαμορφωθεί μετά από μεταγενέστερες τροποποιήσεις, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, τη διεύρυνση του καταλόγου των εγκλημάτων που συγκαταλέγονται στην έννοια «εγκληματική δραστηριότητα», τον ορισμό της «αρμόδιας αρχής» και τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε νομικά πρόσωπα. Με το Νόμο 1990/1991 κυρώθηκε η Σύμβαση της Βιέννης του 1988 η οποία τέθηκε σε ισχύ την 27η Απριλίου 1992 σύμφωνα με ανακοίνωση του Υπουργείου Εξωτερικών για να θέσει σε ισχύ τη «Σύμβαση κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών». Αντίστοιχα με το Νόμο 2655/1998 κυρώθηκε η σύμβαση του Στρασβούργου του 1990 και με το Νόμο 3034/2002 η διεθνής σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της παράνομης χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.¹³

4.2.2 Αναφορές και μεταρρυθμίσεις στο ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο

Από τις πρώτες μεταρρυθμίσεις που θεσπίστηκαν στην ελληνική επικράτεια είναι η ΠΔΤΕ 2577/2006, η οποία και εισήγαγε τις αρχές λειτουργίας της μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης.¹⁴ Έπειτα θεσπίστηκε ο Ν.3691/2008, σκοπός του οποίου είναι η ενίσχυση και βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της

13. Γκόρτσος, Β. Χ., (2005), "Το διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωση του στην ελληνική έννομη τάξη", άρθρο που αποτελεί την εισήγηση σε συνέδριο που διοργάνωσε η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς την 29/9/2005.

<http://www.hba.gr/5Ekdosis/UplPDFs/deltia/4-2005/15-31.pdf> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

14. Π.Δ.Τ.Ε. 2577/2006 - ΦΕΚ 59/Α/20.3.2006 όπως αυτό αναφέρεται στην σελίδα του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Διαθέσιμο στην δ/νση: http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/pdte2577_20_03_06.htm [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Προς τούτο ενσωματώνονται στη νομοθεσία οι διατάξεις της Οδηγίας 2005/60/EK17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης «σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας», διατάξεις της Οδηγίας 2006/70/EK18 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αντικαθίστανται οι σχετικές διατάξεις του ν.2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α'), Στη συνέχεια, η απόφαση ΕΠΠΘ 281/2009 της Τράπεζας της Ελλάδος εξειδίκευσε τις διατάξεις του Ν. 3691/2008 και αποφάσισε να επανακαθορίσει το πλαίσιο εποπτείας που αφορά στην αντιμετώπιση από τα εποπτευόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αντικαθιστώντας την ΕΠΠΘ 231/2006. Σημαντικές τροποποιήσεις του ν. 3691/2008 πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερα με το Ν. 3875/2010 (αφορούν κυρίως στο ποινικό αδίκημα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας) και το Ν. 3932/2011 (αφορούν στη διάρθρωση της Αρχής Καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και τις διαδικασίες δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων των υποκείμενων σε συγκεκριμένες οικονομικές κυρώσεις προσώπων, ομάδων ή οντοτήτων).

4.3 Πώς εποπτεύεται και πως διασφαλίζεται το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Οι διεθνείς οργανισμοί που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι οι εξής :

1. Η FATF¹⁵ (Financial Action Task Force) η οποία αποτελεί μία διακυβερνητική ανεξάρτητη ομάδα δράσης που συστάθηκε από τη σύνοδο κορυφής των χωρών G-7 το 1989. Ο φορέας που δημιουργήθηκε, που σημειωτέον δεν είναι διεθνής οργανισμός και υποστηρίζεται γραμματειακά από τον ΟΟΣΑ¹⁶, αποτελείται από 31 μέλη – κράτη, στα οποία περιλαμβάνονται τα ιδρυτικά 7 μέλη της G-7 και η Ελλάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το

15. Η επίσημη σελίδα της FATF διαθέσιμη στην δ/ση: www.fatf-gafi.org [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

16. Η επίσημη σελίδα του ΟΟΣΑ διαθέσιμη στην δ/ση: <http://www.oecd.org/> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου. Καθεστώς παρατηρητή έχουν ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα και άλλοι διεθνείς οργανισμοί. Το έργο της FATF είναι μεταξύ άλλων η καθιέρωση προτύπων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

2. Ο OFAC (Office of Foreign Assets Control)¹⁷ είναι οργανισμός που ως στόχο του έχει την διαχείριση των οικονομικών και εμπορικών κυρώσεων με βάση την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ και των εθνικών στόχων ασφαλείας κατά κρατών με συγκεκριμένα καθεστάτα, κατά της τρομοκρατίας, κατά της διακίνησης ναρκωτικών ουσιών καθώς επίσης και κατά δραστηριοτήτων που σχετίζονται με όπλα μαζικής καταστροφής και άλλων απειλών κατά της εθνικής ασφάλειας των Ην. Πολιτειών Αμερικής. Ετησίως δημοσιεύει λίστες ονομάτων με πρόσωπα και χώρες που εμπλέκονται σε τέτοια περιστατικά και δραστηριότητες.

3. Η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία (BCBS)¹⁸ μέσω των εκθέσεών της διατυπώνει θέσεις σε θέματα πρόληψης της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Βασικός της στόχος είναι η εναρμόνιση των κανόνων σε θέματα εποπτείας και βελτίωση των θεμάτων εποπτείας διεθνώς.

4.3.1. Διεθνές Κανονιστικό πλαίσιο

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αρχικά και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας έχουν εξελιχθεί σε μάστιγα που εξελίσσεται πέρα από τα στενά εδαφικά σύνορα των κρατών. Οι σύγχρονοι εγκληματίες χρησιμοποιώντας ένα ευρύ φάσμα μεθόδων τα εκμεταλλευόμενοι κενά των κρατών είτε σε θεσμικό πλαίσιο είτε σε αδυναμία ελέγχου, έχουν μετατρέψει ολόκληρη την υφήλιο σε χώρο δράσης τους.

Τα κράτη από μόνα τους, ασχέτως της οικονομικής τους ευρωστίας, αδυνατούν να

17. Η επίσημη σελίδα του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ. Διαθέσιμη στην σελίδα : <https://www.treasury.gov/about/organizational-structure/offices/Pages/Office-of-Foreign-Assets-Control.aspx> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

18. Η επίσημη σελίδα της Βασιλείας Επιτροπής Διεθνών Διακανονισμών. Διαθέσιμη στην σελίδα: <https://www.bis.org/bcbs/> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

ελέγξουν την διακίνηση του παράνομου χρήματος. Εδώ και χρόνια έχουν συνειδητοποιήσει ότι για να καταφέρουν να μειώσουν στο ελάχιστο δυνατό, αν όχι να πατάξουν την διακίνηση του βρώμικου χρήματος θα πρέπει να συνεργαστούν σε διεθνές επίπεδο και όλα τα κράτη μαζί για να το καταφέρουν. Η καταπολέμηση του φαινομένου ξεκίνησε ήδη από τη δεκαετία του '80 και τέθηκε ως ζήτημα προτεραιότητας από πολλές κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο.

Έτσι οι αρμόδιες αρχές και κυβερνήσεις έλαβαν δράση θεσπίζοντας μια σειρά από ρυθμιστικούς κανόνες. Παράλληλα, από τη δεκαετία του '90 ξεκίνησαν προσπάθειες για την καταστολή του ξεπλύματος του μαύρου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με τη διαμόρφωση του κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου ώστε να μην χρησιμοποιείται το χρηματοπιστωτικό σύστημα ως μέσο για την νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων.

4.3.1.1. Οι 40 συστάσεις της FATF

Η FATF (Financial Action Task Force) η οποία αποτελεί μία διακυβερνητική ανεξάρτητη ομάδα δράσης που συστάθηκε από τη σύνοδο κορυφής των χωρών G-7 το 1989 στο Παρίσι. Το έργο της FATF είναι μεταξύ άλλων η καθιέρωση προτύπων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η επιτροπή αυτή, τον Απρίλιο του 1990 προχώρησε στη διατύπωση ενός καταλόγου με 40 συστάσεις για την αντιμετώπιση του προαναφερθέντος θέματος. Ενδεικτικά θα αναφερθούν οι πρώτες δέκα εκ των οποίων είναι οι εξής:¹⁹

1. Κάθε κράτος οφείλει να εφαρμόσει τη Σύμβαση της Βιέννης.
2. Το τραπεζικό απόρρητο θα πρέπει να αίρεται όταν εξετάζονται υποθέσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος από τις αρμόδιες αρχές.

19. Το σύνολο των 40 συστάσεων της FATF είναι διαθέσιμο στην δ/ση: <http://www.ine.otoe.gr/UplDocs/tekmiriosi/international/laundrying/the%20Forty%20Recommendations%20&%20Interpretative%20notes.pdf> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

3. Κάθε πρόγραμμα εφαρμογής ξεπλύματος μαύρου χρήματος θα πρέπει να περιλαμβάνει κανόνες πολυμερούς συνεργασίας και αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής στις υποθέσεις ανακρίσεως, εκδικάσεως και απέλασης των υποδίκων για να είναι αποτελεσματικό.

4. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος που προέρχεται από διακίνηση ναρκωτικών πρέπει να ποινικοποιηθεί από όλες τις χώρες.

5. Κάθε χώρα πρέπει να εξετάσει σοβαρά το ενδεχόμενο επέκτασης του ποινικού αδικήματος της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και σε άλλα ποινικά αδικήματα που συνδέονται με την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών.

Διαφορετικά, μπορούν να ποινικοποιηθούν όλα τα σοβαρά ποινικά αδικήματα ή όλα τα αδικήματα που δημιουργούν σημαντικά έσοδα αυτής της μορφής.

6. Το ποινικό αδίκημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος πρέπει να ισχύει για τις πράξεις που διαπράττονται με πρόθεση, δηλαδή εν γνώσει του δράστη ή από πράξεις συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα.

7. Εάν είναι δυνατό, πρέπει να εφαρμόζεται η ποινική ευθύνη του νομικού προσώπου με την έννοια των διοικούντων (μέλη Δ.Σ., νομικοί εκπρόσωποι, συλλογικά όργανα).

8. Τα κράτη πρέπει να υιοθετήσουν τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα για να παραχωρήσουν εξουσία στις αρμόδιες αρχές, ώστε αυτές να κατάσχουν στοιχεία που χρησιμοποιούνται για το ξέπλυμα χρήματος.

9. Οι υπ' αριθμό. 12- 29 Συστάσεις πρέπει να εφαρμόζονται από τράπεζες αλλά και μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

10. Οι αρμόδιες αρχές της εκάστοτε χώρας πρέπει να πάρουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να συμμορφώνονται στις 40 Συστάσεις.

Για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας η FAFT εξέδωσε 8 συμπληρωματικές συστάσεις το έτος 2001, καθώς και μία ένατη για τη διασυνοριακή

μεταφορά κεφαλαίων.²⁰

4.3.1.2 Η σύμβαση της Βιέννης

Με τη Διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1988 η οποία υπογράφηκε από 67 χώρες για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών, γνωστή ως «Σύμβαση της Βιέννης». Αναγνωρίζεται ότι η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών αποτελεί διεθνή εγκληματική δραστηριότητα και καθιερώνονται κανόνες ενδυνάμωσης και αύξησης των νομικών μέσων διεθνούς συνεργασίας σε ποινικά θέματα για την καταστολή αυτών των εγκληματικών δραστηριοτήτων, η άρση του τραπεζικού απορρήτου. Καθώς και η υποχρέωση ποινικοποίησης πράξεων που σκοπό έχουν τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων από εμπόριο ναρκωτικών.²¹ Από την Ελληνική Δημοκρατία η επικύρωση έγινε με το Νόμο 1990/1991 (ΦΕΚ Α΄, 193/16.12.91).

4.3.1.3 Η σύμβαση του Στρασβούργου (Σύμβαση Συμβουλίου της Ευρώπης)

Με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990 για τη νομιμοποίηση, την ανίχνευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, γνωστή ως «Σύμβαση του Στρασβούργου». Επιδιώκεται η διαμόρφωση ενός πλαισίου διεθνούς συνεργασίας, μέσα από το οποίο παρέχονται στα κράτη που έχουν προσχωρήσει σε αυτήν μηχανισμοί συνεργασίας σε μέτρα ανίχνευσης (π.χ. ειδικές ανακριτικές εξουσίες και πρακτικές, ένδικα βοηθήματα, αμοιβαία συνδρομή) για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, Επιπρόσθετα προβλέπεται η λήψη από τα μέρη της Σύμβασης:

20.Οι οκτώ συμπληρωματικές συστάσεις της FATF είναι διαθέσιμες στην δ/ση: http://www.ine.otoe.gr/UplDocs/tekmiriosi/international/laundrying/2_1_Special%20recommendations.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

21. ΦΕΚ.192 της 16/12/1991 διαθέσιμο στην σελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης στην δ/ση:

<http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=NdioohBK31k%3D&tabid=132> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

- προσωρινών μέτρων απαγόρευσης κίνησης λογαριασμών ή κατάσχεσης μετά από αίτηση άλλου μέρους, που έχει κινήσει ποινική διαδικασία ή διαδικασία δήμευσης, και
- μέτρων για την υποχρέωση δήμευσης των οργάνων και προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες και τα οποία ευρίσκονται στο έδαφος ενός μέρους της σύμβασης, κατόπιν αίτησης δήμευσης από άλλο μέρος.

Η Σύμβαση του Στρασβούργου τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 1993 και έχει κυρωθεί από όλα τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τόσο η Σύμβαση του Στρασβούργου όσο και η Σύμβαση της Βιέννης είναι πολύ σπουδαίες και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι αποτελούν τη βάση αναφοράς της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ «για την πρόληψη χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες».

4.3.1.4 Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών (1999)

Με τη Διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1999 για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, επιδιώκεται η ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών που θα προσχωρήσουν σε αυτήν, μέσω της ποινικοποίησης των πράξεων που ορίζονται ως τρομοκρατικές και της επιβολής σχετικών κυρώσεων. Η Σύμβαση αυτή τέθηκε σε ισχύ την 10η Απριλίου 2002, και έχει κυρωθεί από 132 κράτη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.²²

4.3.2 Κοινοτικό Κανονιστικό Πλαίσιο

Στον Ευρωπαϊκό χώρο, οι εξελίξεις ως προς την αντιμετώπιση του προβλήματος της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ακολουθούν σχεδόν κατά γράμμα τις επιταγές των συστάσεων της FAFT. Οπότε το κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο έχει διαμορφωθεί και βασίζεται κυρίως στα ακόλουθα:

22. Η κύρωση της Διεθνής Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών μετά την ψήφιση της από την ελληνική βουλή με την έκδοση σχετικού νόμου διαθέσιμο στην δ/νση: http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3666_08.htm [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

4.3.2.1 Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ

Μετά από πολλές διαπραγματεύσεις και πολλές αλλαγές ως προς το περιεχόμενο της εξεδόθη στην οριστική μορφή της η Οδηγία στις 10.6.1991.²³ Τα πιο κρίσιμα και αμφισβητούμενα σημεία ήταν τέσσερα και ήταν τα εξής: α. Ο ορισμός της έννοιας της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, β. Η διαβάθμιση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ως ποινικά κολάσιμης πράξης, γ. Η γνωστοποίηση της ταυτότητας πελατών και δ. Η υποχρέωση καταγγελίας από μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Συγκεκριμένα, η Οδηγία επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να ακολουθούν τα παρακάτω:

- Να απαιτούν απόδειξη της ταυτότητας από τους πελάτες όταν προχωρούν μαζί τους σε επιχειρηματικές σχέσεις.
- Να κρατούν τα στοιχεία για ένα εύλογο διάστημα, έτσι ώστε να αποφεύγονται προβλήματα στο μέλλον και να χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικό υλικό σε ερευνητικές διαδικασίες.
- Να εξετάζουν λεπτομερώς κάθε ύποπτη συναλλαγή.
- Να συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές για την καταστολή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.
- Να μη γνωστοποιούν στους πελάτες τους το γεγονός της διαβίβασης πληροφοριών στις αρμόδιες αρχές.
- Να διενεργούν σε τακτά χρονικά διαστήματα διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και προγράμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του προσωπικού.

23. Η Οδηγία 2005/60/ΕΚ αντικαθιστά πλήρως και καταργεί την Οδηγία 91/308/ΕΟΚ και είναι διαθέσιμη στην δ/νση:

http://www.hba.gr/Xrimatopistotiko/UplFiles/xr-dikaio_katapolemisis/Directive_2005_60.pdf

[Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

Η συγκεκριμένη Οδηγία έχει ως άξονες του περιεχομένου της τη Σύμβαση της Βιέννης, η οποία έπαιξε το ρόλο του διεθνούς μέσου για την ποινική δίωξη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, και τη Σύμβαση του Στρασβούργου, η οποία περιλαμβάνει κυρίως κανόνες σχετικά με τη συνεργασία των αρμόδιων αρχών (Γκόρτσος, 2005)

4.3.2.2 Η 98/699/ΔΕΥ: Κοινή Δράση της 3ης Δεκεμβρίου 1998

Με την απόφαση 98/699/ΔΕΥ το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνέταξε ένα κείμενο Κοινής Δράσης προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματική δράση κατά του οργανωμένου εγκλήματος. Με την απόφαση αυτή θεσπίζεται από το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος.²⁴ Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι δεν θα διατυπωθούν ούτε θα διατηρηθούν επιφυλάξεις, όσον αφορά τα ακόλουθα άρθρα της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990 για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των εσόδων που προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα.

4.3.2.3 Η 2001/500/ΔΕΥ: Απόφαση – πλαίσιο της 26ης Ιουνίου 2001

Μετά την πάροδο λίγων ετών το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξέδωσε απόφαση - πλαίσιο και πιο αναλυτικά την «2001/500/ΔΕΥ:απόφαση - πλαίσιο της 26ης Ιουνίου 2001 για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος.²⁵ Με βάση αυτό καταργούνται το άρθρο 1, το άρθρο 3, το άρθρο 5 παρ.1 και το άρθρο 8 παρ.2 της Κοινής Δράσης 98/699/ΔΕΥ.

24. Η απόφαση 98/699/ΔΕΥ όπως αυτή διαμορφώθηκε είναι διαθέσιμη στην δ/νση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:133073> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

25. Η απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ όπως αυτή διαμορφώθηκε διαθέσιμη στην δ/νση : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32001F0500> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

4.3.2.4 Η οδηγία 2001/97/EK

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και, το 2001, συναποφάσισαν την τροπολογία της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ από την οποία προήλθε η Οδηγία 2001/97/EK.²⁶ Μεταξύ άλλων ορίστηκαν τα εξής θέματα (Γκόρτσος, 2005):

- Μεγάλωσε το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, με την επιβολή υποχρεώσεων και σε άλλα, πέρα από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, φυσικά και νομικά πρόσωπα κατά την άσκηση των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων (εξωτερικοί λογιστές, ελεγκτές, συμβολαιογράφοι, δικηγόροι κ.α.).
- Οριστικοποιήθηκε η έννοια του πιστωτικού ιδρύματος με αυτόν όπως προσδιορίστηκε στην Οδηγία 2000/12/EK σχετικά με την ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Διευρύνθηκε το φάσμα των επιχειρήσεων που εμπίπτουν στην έννοια του
- Κατέστη σαφής ο ορισμός της έννοιας της παράνομης δραστηριότητας.

4.4 Αλλαγές και μεταρρυθμίσεις στο Διεθνές και Κοινοτικό Κανονιστικό πλαίσιο

Οι εξελίξεις στον Ευρωπαϊκό χώρο ως προς την αντιμετώπιση του προβλήματος της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ακολουθούν σχεδόν κατά γράμμα τις επιταγές των συστάσεων της FAFT. Όποτε έχουμε τροποποίηση των Συστάσεων της FATF ακολουθούν και αλλαγές στο ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο. Οι νόμοι και οι οδηγίες επικαιροποιούνται αρκετά συχνά. Η πιο πρόσφατη οδηγία που είναι σε εφαρμογή και καταργεί όλες της προηγούμενες είναι η Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2015.²⁷

26. Η οδηγία 2001/97/EK που τροποποιεί την οδηγία 91/308/ΕΟΚ διαθέσιμη στην δ/νση: http://www.hba.gr/Xrimatopistotiko/UplFiles/xr-dikaio_katapolemisis/Directive%202001_97.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

27. Η πιο πρόσφατη οδηγία 2015/849ΕΚ που βρίσκεται εν ισχύ και τροποποιεί όλες τις προγενέστερες της, διαθέσιμη στην δ/νση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32015L0849> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

4.5 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάστηκε το ισχύον διεθνές και εγχώριο θεσμικό πλαίσιο που διέπει το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα για την προστασία του από το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Επίσης έγινε αναφορά στο τρόπο που οι Διεθνείς συμφωνίες και το Κοινοτικό Κανονιστικό πλαίσιο έχουν τροποποιήσει τους ελληνικούς νόμους ώστε να εναρμονίζονται με αυτές τις συμφωνίες και παρουσιάστηκαν οι πιο πρόσφατες αλλαγές στο Διεθνές και Κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο που ισχύουν κατά την συγγραφή της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Διαδικασίες των Ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τον έλεγχο και την προστασία του συστήματος από «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

5.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθεί ποιές είναι οι διαδικασίες που ακολουθούν τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να προστατευτούν από την χρησιμοποίηση τους για «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, σαν εποπτεύουσα αρχή με την απόφαση ΕΤΠΘ 281/2009²⁸ όρισε τα εξής προκειμένου να καταστείλει το φαινόμενο της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες τα οποία θα αναλυθούν και παρακάτω:

- Προσέγγιση του Ξεπλύματος Χρήματος με βάση τον κίνδυνο (Risk Based Approach)
- Εξειδικευμένες διαδικασίες πιστοποίησης και επαλήθευσης ταυτότητας πελατών
- Μέτρα δέουσας επιμέλειας
- Εντοπισμός, χειρισμός και αναφορά ύποπτων και ασυνήθων συναλλαγών
- Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας
- Παροχή πληροφοριών στην Τράπεζα της Ελλάδος
- Εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού

28. Η απόφαση ΕΤΠΘ 281/2009 διαθέσιμη στην δ/ση: <http://docplayer.gr/360467-Synedriasi-281-17-3-2009.html> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

5.2 Η υπηρεσία Κανονιστικής Συμμόρφωσης στο εκάστοτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και οι δραστηριότητες της.

Τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα βάσης της εφαρμογής των κανόνων του εποπτικού πλαισίου ΒΑΣΙΛΕΙΑ II και των διατάξεων της Π.Δ./Τ.Ε. 2577/9.3.2006, είναι υποχρεωμένα να ιδρύσουν τμήμα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (Compliance Division) το οποίο θα δρα διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα.²⁹

Αντικείμενο της Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι :

- Να θεσπίζει και εφαρμόζει κατάλληλες διαδικασίες και εκπονεί σχετικό ετήσιο Πρόγραμμα Κανονιστικής Συμμόρφωσης της Τράπεζας και του Ομίλου, με στόχο να επιτυγχάνεται η έγκαιρη και διαρκής συμμόρφωση της Τράπεζας προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τις διατάξεις της Πολιτικής Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου, την οποία έχει θεσπίσει η Τράπεζα, και να υφίσταται ανά πάσα στιγμή πλήρης εικόνα για το βαθμό επίτευξης του στόχου αυτού.

- Να εξασφαλίζει ότι η Τράπεζα ο Όμιλός της συμμορφώνονται με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο ρυθμίζει την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για το σκοπό αυτό, ελέγχει τη συμμόρφωση των οργανωτικών μονάδων της Τράπεζας με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ως άνω πλαίσιο, καθώς και από την Πολιτική Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου την οποία έχει θεσπίσει η Τράπεζα, και δομεί κατάλληλο περιβάλλον για τον έγκαιρο εντοπισμό, αποτροπή, διερεύνηση και αναφορά παρόμοιων προσπαθειών.

29. Τα στοιχεία συλλέχθηκαν από τις επίσημες διαδικτυακές σελίδες των υπηρεσιών Κανονιστικής Συμμόρφωσης των τραπεζών Εθνικής, Πειραιώς και ALPHA στις ακόλουθες δ/νσεις:

<https://www.alpha.gr/files/aboutalphabank/COMPLIANCEGR.pdf> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

<http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/compliance> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

<https://www.nbg.gr/el/nbg-group-compliance> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

- Σε περίπτωση τροποποιήσεων του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου παρέχει, με τη συνδρομή των νομικών υπηρεσιών της Τράπεζας ή και των κατά τόπους νομικών συμβούλων των θυγατρικών εξωτερικού, σχετικές οδηγίες για την αντίστοιχη προσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών και του εσωτερικού κανονιστικού πλαισίου συμμόρφωσης τραπεζών που εφαρμόζονται από τις υπηρεσιακές μονάδες της Τράπεζας, καθώς και από τα καταστήματα και τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού και εξωτερικού κατά περίπτωση.

- Στη διαμόρφωση νοοτροπίας κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance culture) στο στελεχιακό δυναμικό της Τράπεζας και των εταιριών του Ομίλου της, ως πρότυπο εταιρικής συμπεριφοράς και μέτρο ενίσχυσης της εταιρικής ταυτότητας.

- Στην πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

5.3 Πως αντιμετωπίζονται τα ύποπτα περιστατικά.

Θα αναλύσουμε την διαχείριση των ύποπτων περιστατικών σε περίπτωση που υπάρχει υποψία για πιθανή χρήση του Τραπεζικού Ιδρύματος για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

5.3.1 Η διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση ύποπτου περιστατικού.

Η διαδικασία ξεκινάει αφότου υποπέσει στην αντίληψη των υπαλλήλων των καταστημάτων για εμφάνιση κάποιας ύποπτης συναλλαγής η οποία πρέπει να λάβει περαιτέρω διερεύνησης. Αφότου υπάλληλος του καταστήματος είτε η επιτροπή του καταστήματος κρίνει ότι πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω τότε συμπληρώνεται μια φόρμα που περιέχει τα στοιχεία του πελάτη και της ύποπτης συναλλαγής και προωθείται προς την υπηρεσία Κανονιστικής Συμμόρφωσης για να διερευνηθεί σε βάθος. Τα αρμόδια στελέχη στην υπηρεσία Κανονιστικής Συμμόρφωσης αφού εξετάσουν με τη δέουσα επιμέλεια κάθε ύποπτη συναλλαγή θα πρέπει να αναφέρουν οποιαδήποτε αμφιβολία έχουν στην Εθνική Αρχή και παράλληλα να συμπεριλάβουν στην αναφορά τους όλα τα απαραίτητα στοιχεία που έχουν συγκεντρώσει. Το τμήμα Κανονιστικής Συμμόρφωσης με τη σειρά του διακριτικά παρακολουθεί της συναλλαγές του συγκεκριμένου πελάτη και αναλαμβάνει ενέργειες όταν και εφόσον αρθεί το τραπεζικού απόρρητο κατ' εντολή των αρχών.

5.3.2 Τα “Μέτρα Δέουσας Επιμέλειας”

Η προσέγγιση του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» με βάση τον κίνδυνο έχει να κάνει με τις ενέργειες του κάθε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος προκειμένου να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα δέουσας επιμέλειας ώστε να είναι σε θέση να αιτιολογήσει οτιδήποτε και οποτεδήποτε αυτό ζητηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος. Είναι δέσμευση και υποχρέωση του Χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να πάρει και να εφαρμόσει όλα όσα μέτρα χρειαστούν με αποτελεσματικά και με συνέπεια. Η προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο στηρίζεται σε 4 βασικούς άξονες:

- Πολιτική αποδοχής του πελάτη (Customer Acceptance Policy)
- Εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη- δημιουργία συναλλακτικού προφίλ πελάτη (Customer Due Diligence- Customer Identification- KYC)
- Συνεχής παρακολούθηση των συναλλαγών-λογαριασμών
- Διαχείριση κινδύνου Ξεπλύματος Χρήματος και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας Πολιτική αποδοχής του πελάτη

Όλοι οι πελάτες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, έχουν κατηγοριοποιηθεί ανάλογα με τον κίνδυνο για «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας σε κατηγορίες επικινδυνότητας που βασίζονται σε κάποια σταθερά κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά είναι η προέλευση του πελάτη, ο επαγγελματικός χώρος στον οποίο δραστηριοποιείται, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που χρησιμοποιεί καθώς και η γενικότερη συναλλακτική του συμπεριφορά. Επίσης ο έλεγχος του πελάτη γίνεται και με βάση κάποιους καταλόγους περιοριστικών μέτρων που εκδίδονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα από διάφορες αρχές και μέσω της Τράπεζας της Ελλάδος έρχονται στο εκάστοτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για να τις εφαρμόσει. Τέτοιες αρχές που εκδίδουν περιοριστικούς καταλόγους μπορεί να είναι η ΕΕ, ο Ο.Η.Ε., το OFAC και οι Ελληνικές αρχές. Στη διάθεση της Τράπεζας υπάρχουν σημαντικές πηγές πληροφόρησης όπως είναι η λίστα Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, ο OFAC, το Υπουργείο Εσωτερικών, η Γενική Γραμματεία Δημόσιας Τάξης, ο Τειρεσίας (Διατραπεζικά Συστήματα Πληροφοριών ΑΕ) και οι Commercial Lists (Εμπορικές λίστες/ συμπεριλαμβάνονται και Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα PEP's). Η εφαρμογή των παραπάνω περιορισμών σχετικά με την εφαρμογή τους

βαρύνει αποκλειστικά το εκάστοτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και το οποίο είναι υπόλογο σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις σχετικές διατάξεις και τους κανονισμούς.

Τα επιμέρους κριτήρια για την κατηγοριοποίηση των πελατών πιο αναλυτικά έχουν ως εξής:

- Για την κατηγοριοποίηση ανάλογα με την χώρα προέλευσης. Οι χώρες κατατάσσονται παγκοσμίως με βάση των κίνδυνο που διατρέχουν για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Διαχωρίζονται σε εκείνες που συνεργάζονται με την Financial Action Task Force ή όπως είναι γνωστή με τα αρχικά της FATF, σε εκείνες που δεν συνεργάζονται με τη FATF καθώς και σε εκείνες για τις οποίες υπάρχουν περιορισμοί από διεθνείς οργανισμούς.

- Η επαγγελματική δραστηριότητα του πελάτη είναι το δεύτερο κριτήριο για την κατηγοριοποίηση του πελάτη όπου έμφαση εδώ παίζει κατά πόσο πολύπλοκη είναι η δομή των εταιριών, αν έχουν εταιρίες με ανώνυμες μετοχές, η μετοχική τους σύνθεση και αν έχουν συσταθεί νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν ως έδρα υπεράκτια κέντρα καθώς και αν σε αυτές συμμετέχουν πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα- PEP's (γιατί ορισμένες κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών προς αυτούς θα μπορούσαν να θεωρηθούν ύποπτα

- Τελευταίο κριτήριο είναι αν η συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως μη αυτοπρόσωπη παρουσία του πελάτη (χρήση εντολοδόχων, πληρεξουσίων και αντιπροσώπων), χρήση συναλλαγών που ευνοούν την ανωνυμία του πελάτη, όπως χρήση αποκλειστικά νέων τεχνολογιών, μεγάλη πολυπλοκότητα στις συναλλαγές, όπως πιστώσεις μικρών ποσών αλλά σε μεγάλο αριθμό συναλλαγών, καθώς και όγκος των μετρητών και γενικά των ποσών που διακινούνται αν συνάδουν με το είδος της επαγγελματικής ενασχόλησης του πελάτη.

Για την κάλυψη όλων των ανωτέρω απαιτήσεων για να μπορεί να κατηγοριοποιηθεί (συναλλακτικό προφίλ) και να ταυτοποιηθεί ο πελάτης χρειάζεται μια σειρά από έγγραφα, που βάση νομοθεσίας ο πελάτης είναι υποχρεωμένος να παρέχει προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Βασικό στοιχείο που αρχικά χρειάζεται είναι τα δημογραφικά του χαρακτηριστικά (ονοματεπώνυμο, αριθμό ταυτότητας, εκδίδουσα αρχή, ημερομηνία ταυτότητας, ημερομηνία και τόπος γέννησης, διεύθυνση κατοικίας, τηλέφωνο επικοινωνίας, επάγγελμα, ΑΦΜ και υπόδειγμα υπογραφής) με σχετικά πιστοποιητικά – δικαιολογητικά έγγραφα όπως το δελτίο

ταυτότητας, πρόσφατος λογαριασμός Οργανισμού Κοινής Ωφέλειας, Βεβαίωση Εργοδότη, αντίγραφο πρόσφατης μισθοδοσίας, έναρξη επιτηδεύματος, πρόσφατο εκκαθαριστικό). Οι διαδικασίες δέουσας επιμέλειας και ειδικότερα η ταυτοποίηση πελατών γίνεται για όλους τους συνδικαιούχους του λογαριασμού. Για πελάτες μη κατοίκους ζητούνται ακριβώς τα ίδια παραστατικά και εφαρμόζονται οι ίδιες διαδικασίες που ισχύουν για πελάτες κατοίκους Ελλάδος. Όταν πρόκειται για νομικό πρόσωπο ζητούνται στοιχεία αναλόγως της νομικής μορφής της επιχείρησης όπως ενδεικτικά επωνυμία, έδρα, σκοπός, μέλη Δ.Σ. και διαχειριστές, τρόπος εκπροσώπησης, χρονολογία και αριθμό σύστασης κλπ. Τα στοιχεία που ζητούνται αφορούν τους νόμιμους εκπροσώπους, τους πραγματικούς δικαιούχους και τα εξουσιοδοτούμενα άτομα για κινήσεις λογαριασμών. Τα νομιμοποιητικά έγγραφα πρέπει να επιδεικνύονται πρωτότυπα ή επικυρωμένα από Δημόσια Αρχή. Μέτρα δέουσας επιμέλειας πρέπει να λαμβάνονται κατά τη σύναψη ή τροποποίηση της επιχειρηματικής σχέσης, όταν διενεργούνται συναλλαγές άνω των €15.000, όταν αλλάζει ο τρόπος κίνησης του λογαριασμού, όταν υπάρχει υπόνοια νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια ή πληρότητα των στοιχείων του πελάτη ή όταν επέλθει ουσιαστική αλλαγή στα στοιχεία του πελάτη.

Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας αναφέρονται όπως έχουν μετατραπεί μετά και την κατάργηση της ΕΤΠΘ 281/2009 η οποία αντικαταστάθηκε από την ΠΔΤΕ 2652 /2012.

5.4 Η εκπαίδευση των υπαλλήλων για την δέουσα προσοχή και εχεμύθεια σε περίπτωση ύποπτου κρούσματος.

Η εκπαίδευση και επιμόρφωση τόσο σε επίπεδο οργάνων διοικητικής διαχείρισης και υπηρεσιακών μονάδων των πιστωτικών ιδρυμάτων όσο και σε επίπεδο προσωπικού έχει αποδειχτεί ότι συμβάλλει ουσιαστικά στην αποτελεσματικότητα του συστήματος αντιμετώπισης του κινδύνου από το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για το λόγο αυτό τα πιστωτικά ιδρύματα δεσμεύονται να εκπονούν, παρακολουθούν και παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα για τους υπαλλήλους τους.

5.5 Η εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος και οι επιβολές κυρώσεων στα τραπεζικά ιδρύματα για τη μη συμμόρφωση με τους κανονισμούς.

Η τήρηση της πολιτικής και των διαδικασιών για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι πολύ σημαντικές για τις Τράπεζες και τυχόν παραβίαση τους μπορεί να οδηγήσει σε επιβολή διοικητικών και ποινικών κυρώσεων.

Παρακάτω παρατίθενται αναλυτικά οι σχετικές κυρώσεις που προβλέπονται για τυχόν παραβίαση των σχετικών νομοθετικών διατάξεων. Κυρώσεις για τον υπαίτιο πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Σύμφωνα με το άρθρο 45 του Ν 3691/08³⁰ και όπως αυτός έχει τροποποιηθεί από τον Ν. 3932/2011³¹, οι κυρώσεις που προβλέπονται για τον εγκληματία που ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι κάθειρξη από 5 έως 10 έτη για φυσική ή ηθική αυτουργία και χρηματική ποινή 20.000 έως 1.000.000 Ευρώ (και επιβαρυντικές περιπτώσεις). Σημειώνεται ότι η ποινική ευθύνη για το βασικό έγκλημα δεν αποκλείει την τιμωρία του υπαίτιου και για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Σε περίπτωση άσκησης δραστηριοτήτων κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή υποτροπής ή δράσης για λογαριασμό, προς όφελος ή εντός των πλαισίων εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή ομάδας, ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και με χρηματική ποινή από 50.000 Ευρώ έως 2.000.000 Ευρώ.

Σύμφωνα με το άρθρο 45 του Ν 3691/08, οι κυρώσεις που προβλέπονται για τον υπάλληλο συνοπτικά έχουν ως εξής:

30. Το ΦΕΚ του νόμου όπως έχει αναρτηθεί από την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας. Διαθέσιμο στην παρακάτω δ/ση: http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/v3691_2008.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

31. Το ΦΕΚ του νόμου όπως έχει αναρτηθεί από την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας. Διαθέσιμο στην παρακάτω δ/ση: http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/N3932_2011_tropoioitikos_of_N3691_2008.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

Για βαριά αμέλεια προβλέπεται φυλάκιση μέχρι 2 ετών. Για συνέργια προβλέπεται φυλάκιση μέχρι και 10 έτη καθώς και χρηματική ποινή από 30.000 έως 1.500.000 Ευρώ

Αναλυτικότερα, με φυλάκιση μέχρι δύο ετών τιμωρείται ο υπάλληλος του υπόχρεου νομικού προσώπου ή όποιο άλλο υπόχρεο προς αναφορά ύποπτων συναλλαγών πρόσωπο παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή δραστηριότητες ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία, κατά παράβαση των σχετικών νομοθετικών, διοικητικών ή κανονιστικών διατάξεων και κανόνων, εφόσον για την πράξη του δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή από άλλες διατάξεις. Με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο πεντακόσιες χιλιάδες (1.500.000) ευρώ τιμωρείται ο υπαίτιος πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αν έδρασε ως υπάλληλος υπόχρεου νομικού προσώπου. Επίσης προβλέπονται αυστηρότερες ποινές εφόσον ο υπαίτιος ασκεί τέτοιες δραστηριότητες κατ' επάγγελμα, ή κατά συνήθεια ή είναι υπότροπος. Σε περίπτωση παράβασης υποχρέωσης φυσικού προσώπου, είναι πιθανόν να του επιβληθεί, εκτός από πρόστιμο και απομάκρυνση από τη θέση του για ορισμένο ή αόριστο χρόνο ή απαγόρευση ανάληψης άλλης σημαντικής θέσης. Οι χρηματικές διοικητικές κυρώσεις (πρόστιμα) για τα μέλη Δ.Σ., διευθύνοντα σύμβουλο (ή Διοικητή), διευθυντικά στελέχη και υπαλλήλους του νομικού προσώπου επιβάλλονται λαμβανομένων υπόψη των κάτωθι κριτηρίων:

- Ο βαθμός υπαιτιότητας του εμπλεκόμενου φυσικού προσώπου.
- Η πλημμελής εκτέλεση των καθηκόντων του για τον έλεγχο επί των υπηρεσιών, υπαλλήλων και δραστηριοτήτων του εποπτευόμενου.

Σύμφωνα με το Ν.3932/2011, σε περίπτωση εφαρμογής κυρώσεων επιβαλλόμενων από διεθνείς οργανισμούς μέσω της Αρχής καταπολέμησης, όποιο υπόχρεο φυσικό πρόσωπο ή στέλεχος ή υπάλληλος υπόχρεου νομικού προσώπου αποκρύπτει την ύπαρξη επιχειρηματικής σχέσης ή περιουσιακών στοιχείων των προσώπων ή οντοτήτων, τα οποία ταυτίζονται με πρόσωπα ή οντότητες από αυτά που διαλαμβάνονται στις παραπάνω αποφάσεις και κανονισμούς, προβλέπονται οι παρακάτω κυρώσεις:

- Για βαριά αμέλεια φυλάκιση μέχρι 10 έτη και χρηματική ποινή από 10.000 έως 500.000 Ευρώ

- Για συνέργια φυλάκιση μέχρι και 2 έτη και χρηματική ποινή από 5.000 έως 200.000 Ευρώ.

Κυρώσεις για την Τράπεζα:

Σε περίπτωση που κάποια από τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στην ενότητα 1,3 του σχετικού νόμου, πραγματοποιείται με σκοπό να προσπορίσει περιουσιακό όφελος σε νομικό πρόσωπο και μετά από προηγούμενη κλήτευση των υπευθύνων προς παροχή εξηγήσεων προ δέκα τουλάχιστον ημερών, επιβάλλονται οι ακόλουθες κυρώσεις (σύμφωνα με το κεφ. Η', άρθρα 45 -52 του Ν.3691/2008):

- Για συνέργια προβλέπεται πρόστιμο από 50.000 έως 5.000.000 Ευρώ (σύμφωνα με τροποποίηση του Ν.3875/2010)

- Για βαριά αμέλεια προβλέπεται πρόστιμο από 10.000 έως 300.000 ευρώ κατά των μελών του ΔΣ, του Διευθύνοντος Συμβούλου, των διευθυντικών στελεχών και άλλων υπαλλήλων της Τράπεζας, υπαίτιων για τις παραβάσεις ή ασκούντων ανεπαρκή έλεγχο και εποπτεία επί των υπηρεσιών, υπαλλήλων και δραστηριοτήτων της Τράπεζας απομάκρυνση των παραπάνω στελεχών από τη θέση τους για ορισμένο ή αόριστο χρονικό διάστημα απαγόρευση άσκησης ορισμένων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ή εγκατάστασης υποκαταστημάτων ή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας Σημειώνεται ότι το διοικητικό πρόστιμο επιβάλλεται πάντοτε, ανεξαρτήτως της επιβολής άλλων κυρώσεων.

Οι χρηματικές διοικητικές κυρώσεις (πρόστιμα) για το Νομικό πρόσωπο επιβάλλονται λαμβανομένων υπόψη των κάτωθι κριτηρίων:

- Ο βαθμός σπουδαιότητας και ο αριθμός των επί μέρους υποχρεώσεων που έχουν παραβιαστεί

- Ο βαθμός γενικής αξιολόγησης του εποπτευόμενου από την ΔΕ

- Το μέγεθος και το μερίδιο αγοράς του εποπτευόμενου

5.6 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάστηκαν οι διαδικασίες που ακολουθούνται από τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προκειμένου για να ελέγξουν και να προστατευθούν από την χρησιμοποίηση τους για «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Αναλύθηκαν οι διαδικασίες που ακολουθούν οι υπηρεσίες Κανονιστικής Συμμόρφωσης των ιδρυμάτων, καθώς και τα «Μέτρα Δέουσας Επιμέλειας» που θα πρέπει όλοι οι υπάλληλοι να επιδεικνύουν. Εν κατακλείδι, παρουσιάστηκαν οι κυρώσεις που έχει τόσο το Τραπεζικό ίδρυμα αλλά και οι ίδιοι οι υπάλληλοι για μη συμμόρφωση με τις οδηγίες της Τραπέζης της Ελλάδος.

Παρατηρείται στο κεφάλαιο αυτό η έντονη προσπάθεια που γίνεται από την Τράπεζα της Ελλάδος για εγρήγορση των τραπεζικών ιδρυμάτων με σκοπό την αποφυγή να χρησιμοποιηθεί το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα ως «πλυντήριο» για «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος». Αυτό συμπεραίνεται και από την υποχρέωση των τραπεζικών ιδρυμάτων να τηρούν ξεχωριστό τμήμα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, το οποίο θα ερευνά και θα ενημερώνει την Τράπεζα της Ελλάδος για ύποπτες συναλλαγές, αλλά και από την σκληρότητα των τιμωριών σε περίπτωση που συμβεί να χρησιμοποιηθεί το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα για «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» είτε από αμέλεια είτε επί σκοπού.

Επίλογος

Στην παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια για ανάλυση του τι είναι το «μαύρο χρήμα», τι είναι «ξέπλυμα χρήματος» και πιο πρόσφατα γιατί συνδέεται το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» με την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Έγινε προσπάθεια να αναλυθούν οι διεθνείς κανονισμοί που διέπουν το τραπεζικό μας σύστημα και ποια είναι τα μέτρα που λαμβάνονται από τις ελληνικές εποπτικές αρχές για την αντιμετώπιση του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και αν τελικά αυτά τα μέτρα επαρκούν για να προστατέψουν τα Τραπεζικά και Χρηματοπιστωτικά μας Ιδρύματα από κακόβουλες ενέργειες που προσπαθούν μέσω αυτών των Ιδρυμάτων να νομιμοποιήσουν παράνομα χρήματα.

Από τη βιβλιογραφία προκύπτει ότι ο τρόπος δράσης αυτών που θέλουν να «ξεπλύνουν μαύρα χρήματα» είναι πολύ ευφάνταστος και πολύπλοκος. Ο στόχος τους φυσικά δεν αλλάζει και δεν είναι άλλος από το «ξεπλύνουν» τα χρήματα και να τα επανεισάγουν στην υγιή οικονομία της εκάστοτε χώρας. Αυτό που αλλάζει είναι η μέθοδος για να το πετύχουν αυτό. Αυτό συμβαίνει γιατί και οι διωκτικές αρχές εξελίσσονται όπως και το Διεθνές Κανονιστικό Πλαίσιο, για την πάταξη του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, αναγκάζοντας τους να εφευρίσκουν όλο και καινούργιους τρόπους δράσης απέναντι στα νέα μέτρα.

Ένα μεγάλο κομμάτι ευθύνης, αν όχι το μεγαλύτερο για το πρόβλημα του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» φέρει η παγκοσμιοποίηση. Πολλοί ερευνητές του φαινομένου συνδέουν το άνοιγμα των αγορών και της ελεύθερης διακίνησης εμπορευμάτων, κεφαλαίων και τεχνογνωσίας, με την ιλιγγιώδη επέκταση του φαινομένου σε όλο τον κόσμο (Πρινωτάκη, 2008). Στο ίδιο μήκος κύματος, με την παγκόσμια επέκταση του οικονομικού εγκλήματος όπως είναι το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», παρατηρείται και η επέκταση φαινομένων όπως είναι η τρομοκρατία. Οι ένοπλες οργανώσεις οι οποίες ασπάζονται ακραίες πεποιθήσεις και στόχο τους έχουν να τις επεκτείνουν σε όλο τον κόσμο.

Οι διωκτικές αρχές και τα κράτη εν γένει είναι αναγκασμένα να βελτιώνουν συνεχώς και να εξελίσσουν τις μεθόδους καταπολέμησης του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος». Αναλυτικότερα απαιτείται η στελέχωση με προσωπικό το οποίο να έχει γνώσεις, ικανότητα, και να είναι άμεμπτο. Ακόμη χρειάζεται αδιάλειπτη συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο όλων των κρατών και απομονωτισμό των κρατών εκείνων που δεν συνεργάζονται για την

καταστολή του φαινομένου του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα βάσει της ανάλυσης των μέτρων προφύλαξης που αναλύθηκαν παραπάνω είναι άρτια θωρακισμένο για το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Το ελληνικό κράτος συμμετέχει σε όλους τους διεθνείς οργανισμούς που εποπτεύουν τις τραπεζικές αρχές σε όλο τον κόσμο και έχει εναρμονιστεί πλήρως με όλους του Κοινοτικούς Κανονισμούς που έχουν να κάνουν με την προστασία των Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Η χώρα μας και το τραπεζικό μας σύστημα δεν υστερεί σε τίποτα από οποιοδήποτε άλλο τραπεζικό σύστημα άλλης χώρας του Δυτικού κόσμου και κανείς δεν μπορεί να μας προσάψει ότι η χώρα μας δεν κάνει όλα τα απαραίτητα για την πάταξη του φαινομένου του «ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος» και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Βαβούρας, Ι., Κούτρης, Α., (1991). "Παραοικονομία – Η έκταση του φαινομένου στην Ελλάδα και το εξωτερικό", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Κάτσιος, Σ., (1998). "Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος ", Εκδόσεις Σάκκουλα

Παυλόπουλος, Π., (1987). "Η Παραοικονομία στην Ελλάδα: Μια πρώτη ποσοτική οριοθέτηση", IOBE, Αθήνα.

Πρινωτάκη, Ι. Μ., (2008). "Διεθνής τρομοκρατία, Ξέπλυμα Χρήματος & OFCs", Εκδόσεις Σταμούλης

Παλαιολόγου, Ι., Κασσάρ, Γ., (2003). "Εκτίμηση του μεγέθους της παραοικονομίας στην Ελλάδα 1960-2000", ΣΠΟΥΔΑΙ, Τόμος 53, Τεύχος 3ο, (2003), Πανεπιστήμιο Πειραιώς, σελ. 14-36

Τραγάκης, Γ., (1998) "Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος". Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Ξενόγλωσση

Araujo, R. A., (2008). "Assessing the efficiency of the anti - money laundering regulation: an incentive - based approach", Journal of Money Laundering Control, Vol. 11, No. 1, pp. 67 - 75

Argentieri, A., Bagella, M., Busato, F., (2006). "Money Laundering in a Two Sector Cash - In - Advance Model", Mimio.

Baker, W. R., (2005). "Capitalism The Achilles heel", A review of studies of transnational crime , Mimio.

Blomberg, S . B., Gregory, D., Weerapana, A., (2004). "Economic Conditions and Terrorism", *European Journal of Political Economy*, Vol. 20, pp. 463 - 478.

Blomberg, S. B., Hess, G. D., Orphanides, A., (2004). "The macroeconomic consequences of terrorism", *Journal of monetary economics*, Vol. 51, No. 5, pp. 1007 - 1032

Coyle, D., (2014). "GDP A Brief but Affectionate History", Princeton University Press, Princeton, New Jersey

Feige, E. L. (1979). "How big is the irregular economy?", *Challenge*, 22, pp. 5-13

Feige, E.L., (1981). "The UK's Unobserved Economy: A Preliminary Assessment, *Journal of Economic Affairs*, Vol.1, No 4, pp. 205-212.

Feige, E. L. (ed) (1989a). "The underground economy: tax evasion and information distortion", Cambridge University Press.

Feige, E.L. (1989b). "The meaning and measurement of the underground economy" in Feige, E.L. (1989a), pp. 13-56.

Frey, B.S. (1989). "How large (or small) should the underground economy be?" in Feige, E.L. (1989a), pp. 111-126.

Frey, B.S., and Weck, H. (1983). "Bureaucracy and the Shadow Economy: A Macro-Approach. In: *Anatomy of Government Deficiencies*", ed. by Horst Hanusch, pp. 89–109, Springer.

Frey, B., and Weck, H. (1983). "Estimating the Shadow Economy: A 'Naive' Approach". *Oxford Economic Papers*, 34:23-44.

Frey, B.S., and Weck-Hanneman, H. (1984). "The Hidden Economy as an 'Unobserved' Variable". *European Economic Review*, 26(1-2):33-53.

Guttman, M. P., (1977). "The subterranean economy", *Financial Analysts Journal*, 34, pp. 24-27.

- Gutmann, M. P., (1979). "Taxes and the Supply of National Output", *Financial Analyst Journal* Vol. 35, No. 6: 64-66.
- Gutmann, M. P., (1985). "The Subterranean Economy, Redux", in Gaertner, W. and Wenig A. (eds), *The Economics of the Shadow Economy*, Springer-Verlag, Berlin, pp. 2-17.
- Hülse, R., (2008). "Even clubs can't do without legitimacy: Why the anti - money laundering blacklist was suspended", *Regulation & Governance*, Vol. 2, pp. 459 - 479.
- Lane, R. P., and Milesi – Ferretti, G. M. (2010). "Cross - Border Investment in Small International Financial Centers", WP/10/38 IMF Working Paper
- Lilley, P., (2003). "Dirty Dealing: The Untold Truth about Global Money Laundering", *International Crime and Terrorism*, Kogan Page Publishers. London
- Lyssiotou, P., Pashardes, P., and Stengos, T. (2004). "Estimates of the black economy based on consumer demand approaches", *Economic Journal*, Vol. 114, July, pp.622-640.
- Nawaz, S., McKinnon, R., Webb, R., (2002). " Informal and Formal Money Transfer Networks: Financial Service or Financial Crime? " *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 5, No. 4, pp. 330 - 337.
- Parker H., (1983). "Social Security Foments the Black Economy", *Journal of Economic Affairs*, Vol. 3, No 1, pp. 32-35.
- Schneider F., and Enste D., (2000). "Shadow Economies Around the World: Size, Causes, and Consequences", *International Monetary Fund*
- Tanzi, V. (1980). "The underground economy in the United States: estimates and implications", *Banco Nazionale del Lavoro Quarterly Review*, 135, pp. 427-453.
- Tanzi, V. (1983). "The underground economy in the United States: annual estimates, 1930-80", *Staff Papers*, *International Monetary Fund*, Vol. 30, pp. 283-305.
- Thomas, J. (1988). "The politics of the black economy", *Work, Employment & Society*, Vol. 2, No. 2, pp. 169-190.

Thomas, J. (1989). "Indirect monetary measures of the size of the black economy: a sceptical note", Mimeo.

Thomas, J. (1999). "Quantifying the black economy: 'measurement without theory' , yet again?" *Economic Journal*, Vol. 109, June, pp. 381-389.

Unger, B., (2006). "The amounts and effects of money laundering", The Dutch Ministry of Finance Report, Den Haag, Netherlands

Unger, B., Siegel, M., Ferwerda, J., (2006). "The Amounts And The Effects Of Money Laundering", Report for the Ministry of Finance, Netherlands.

Unger B., van der Linde D., (2013). "Research Handbook on Money Laundering", Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham,UK

Yuksel, M., (1991). "Money Laundering", *Economic Papers: A journal of applied economics and policy* Volume 10, Issue 4, pages 83–90

William, C. G., (1999). "Dirty Money: The Evolution of Money Laundering Countermeasures", Council of Europe Pub

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Γκόρτσος Β. Χ., (2005). "Το διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωση του στην ελληνική έννομη τάξη", άρθρο που αποτελεί την εισήγηση σε συνέδριο που διοργάνωσε η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς την 29/9/2005. Διαθέσιμο στην δ/ση: http://www.hba.gr/5Ekdosis/UpIPDFs//deltia/4_2006/4-41.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

Καραδήμας Θ., Καραδήμα Π., (2015). "Τεχνικές ξεπλύματος χρήματος και τα μέτρα πρόληψης των ελληνικών τραπεζών", *e - Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας e - Journal of Science & Tech* (2)/10/2015. Διαθέσιμο στην δ/ση: http://e-jst.teiath.gr/issue_40/karadimas%2040.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

Παπαθεοδώρου, Χ., Δαφέρμος, Γ., Παπαδοπούλου, Ε., και Σακελλαρίδης, Γ.,(2010). "Οικονομική μεγέθυνση, ανισότητα και φτώχεια, Θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις", Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://ineobservatory.gr/wp-content/uploads/2010/12/meleti2.pdf> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

Georgiou, M. G., (2007). "Measuring the Size of the Informal Economy: A Critical Review", Central Bank of Cyprus. Διαθέσιμο στην δ/ση: http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf/PBRPE_MEASURINGTHESIZEOFTHEINFORMALECONOMY_052007.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

McDonnell, R., (1998), "Money laundering methodologies and international and regional counter measures", Paper presented at the conference Gambling, Technology and Society: Regulatory Challenges for the 21 st Century, convened by the Australian Institute of Criminology in conjunction with the Australian Institute for Gambling Research and held in Sydney,7-8 σελ.6. Διαθέσιμο στην δ/ση: http://www.aic.gov.au/media_library/conferences/gambling/mcdonnell.pdf [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

Schneider, F., (2012). "The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? ", IZA DP No. 6423. Διαθέσιμο στην δ/ση: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf> [Πρόσβαση 19 Δεκεμβρίου 2015]

<http://www.hba.gr/>

<https://www.bis.org/bcbs/>

<http://www.oecd.org/>

www.fatf-gafi.org

www.bankofgreece.gr

<https://www.treasury.gov>

<http://www.dsanet.gr/>

<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=el>

<http://www.hellenic-fiu.gr/>

<http://www.mopocp.gov.gr/main.php>

<http://www.astynomia.gr/newsite.php?&lang=>

<http://www.hba.gr>

<http://www.ine.otoe.gr/>